

Bioforsk Rapport

Vol. 1 Nr. 6 2006

Konsekvensutredning ny nasjonalpark i Bardu

Delutredning reindrif

Svein Morten Eilertsen
Bioforsk Nord Tjøtta



Hovedkontor:
Fredrik A. Dahls vei 20,
1432 Ås
Tel: 64 94 70 00
Fax: 64 94 70 10
Besøksadr.: Saghellinga (UMB campus)

Bioforsk Nord
Tjøtta
Boks 34, 8860 Tjøtta
Tel: 75 04 66 00
Fax: 75 04 66 28
Besøksadresse: Tjøtta gård

<i>Tittel/Title:</i> Konsekvensutredning ny nasjonalpark i Bardu
<i>Forfatter(e)/Autor(s):</i> Svein Morten Eilertsen

<i>Dato/Date:</i> 13.01.06	<i>Tilgjengelighet:</i> åpen	<i>Prosjekt nr/Project no.:</i> 4210023	<i>Arkiv nr/Archive no.:</i> -
<i>Rapport nr./Report no.:</i> 6/2006	<i>ISBN-nr.:</i> 82 - 17- 00006 - 9 978 - 82 -17 - 00006 - 8	<i>Antall sider/PP:</i> 30	<i>Antall vedlegg:</i> 3

<i>Oppdragsgiver/Employer:</i> Fylkesmannen i Troms	<i>Kontaktperson(er)/Contact person:</i> Heidi Marie Gabler
--	--

<i>Stikkord/Keywords:</i> Rein, konsekvensutredning, verneplan, nasjonalpark, Bardu, Altevåtn, Talma, Gielas Reindeer, Environmental Impact Assessment, Protection Plan, National Park, Bardu, Altevåtn, Talma, Gielas	<i>Fagområde/Research Area:</i> Arktisk landbruk og utmark Arctic Agriculture and Land Use
--	--

<i>Sammendrag:</i> Rapporten er en delutredning for reindrift i konsekvensutredningen for etablering av et vern i Bardu. Delutredningen vurderer konsekvensene for landskapet dersom området ikke blir vernet og dersom det blir vernet som nasjonalpark.
--

<i>Summary:</i> This report is an environmental impact assessment for reindeer considering establishing a National Conservation Park in Bardu. Impacts on reindeer herding are considered if protected as National Conservation Park or not.

Ansvarlig leder/Responsible leader

Prosjektleder/Project leader

.....
Håkon Sund

.....
Svein Morten Eilertsen

Sammendrag

Fylkesmannen i Troms arbeider med en verneplan for ny nasjonalpark i Bardu. Formålet med denne konsekvensutredningen er å utrede direkte og indirekte virkninger for reindrifta i utredningsområdet.

Det skal utredes konsekvenser for reindrifta etter to alternative størrelser. Utredningsalternativ 1 (240 km²) dekker indre deler av Sjørdalen og Isdalen samt fjellområdene rundt inn til svenskegrensen. Alternativ 2 inkluderer fjellområdene øst for opprinnelig plangrense, med den store innsjøen Gævdnjajavre inkludert i planarbeidet.

Dagens situasjon for området

Hele utredningsområdet er eid av Statskog og ligger i Bardu kommune i Indre Troms. Samene har alltid benyttet Sjørdalen under sine årstidsflyttinger. For lang tid siden var det svenske samer som flyttet over Altevatt, ned Østerdalen over Rubben til Sjørdalen og opp Sjørdalen tilbake til Sverige.

I dag benyttes store deler av utredningsområdet som vår, sommer og tidlige høstbeiter av den svenske samebyen Talma. Det norske reinbeitedistriktet Gielas disponerer beitearealer innenfor utredningsalternativ 1. Altevatt reinbeitedistrikt disponerer beitearealer både innenfor alternativ 1 og det utvidete alternativ 2.

Talma sameby har vårbeiter og kalvingsland innenfor utredningsområdet. Disse arealene har svært stor verdi for reindrifta. Verdien av sommer- og høstbeitene vurderes som stor for reindrifta. Reindrifta er avhengig av flytte- og trekkveier mellom beiteområdene. Adgangen til fritt og uhindret å drive og forflytte rein er hjemlet i "Lov om reindrift" §10. Drivingsleiene mellom vinterbeitene, vårbeitene, sommer- og høstbeitene går gjennom utredningsområdet for vern, og flyttingen her foregår etter de gamle flyttveiene. Verdien av trekkveiene er vurdert som svært store for reindrifta.

Innenfor utredningsalternativ 2 har Talma sameby gjerdeanlegg i Láirevággi. Det er et kalvemerkegjerd på høyden (1175 moh.) sør for Salvvasvággi mot Skadjoaivvit og et ved Cearrogeahci. Ved behov blir det også satt opp midlertidige gjerder. Verdien av gjerdeanlegg er vurdert som svært store for reindrifta. Talma sameby har gjeterhytter i Láirevággi. Verdien av gjeterhyttene vurdert som stor for reindrifta.

Lov om reindrift" hjemler adgang til bruk av nødvendige fremkomst- og transportmidler (§ 10). Talma sameby beskriver snøskuter, terrengmotersykel og firehjuls motorsykel som nødvendige driftsmidler i reindrifta. Verdien av gjeting på barmark med motorisert kjøretøy er vurdert som svært stor for Talmas sameby. Gielas- og Altevatt reinbeitedistrikt bruker i liten grad barmarkskjøretøy. Verdien av bruk av helikopter vurderes som stor for Talmas sameby og middels stor for Gielas- og Altevatt reinbeitedistrikt.

Konsekvenser av 0-alternativet

Både Gielas- og Altevatt reinbeitedistrikt og Talma sameby vil ved 0-alternativet kunne videreføre dagens drift i samme omfang og driftsteknisk som i dag. Dersom tapet av rein til rovdyr reduseres, vil sannsynligvis både Gielas- og Altevatt reinbeitedistrikt kunne gjennomføre planene om å øke reintallet opp mot konsesjonsgrensene. Motorisert ferdsel vil kunne nyttes i forbindelse med sanking og gjeting. Arealene vil gjennom planverket i utgangpunktet være sikret mot en nedbygging, men i praksis kan en risikere en "bit for bit" nedbygging av arealene. Dersom trenden med økt standard på hyttebebyggelsen, og økt bruk av disse store deler av året fortsetter, kan dette føre til økt forstyrrelser av reinen på de ulike sesongbeitene. Dagens omfang av kjøring med snøskuter fra Altevatt til Geavdnjajavre etter merket trasé beskrives av reindrifta som stor på seinvinteren. Dersom denne trafikken øker vil dette være negativt for reindrifta. Også turgåere på ski med hund som forstyrrer reinen i kalvingsperioden er negativt for reindrifta. Oppsummert vurderes virkningen av 0-alternativet som begrenset negativt for reindrifta.

Konsekvenser av vernebestemmelsene

Ved vern av utredningsområde 1 som nasjonalpark vurderes virkningene for reindrifta samlet sett som begrenset negative og de negative konsekvensene for reindrifta er små. De negative virkningene skyldes at det må søkes om tillatelse til anleggelse av nye gjerder og barmarkskjøring. I tillegg vil en eventuell økt friluftslivsaktivitet, særlig i perioden april - mai føre til negative virkninger for reindrifta. Dersom det gis permanent tillatelse til anlegg av gjerder, samt bruk av barmarkskjøretøy (foreslått som avbøtende tiltak) vil de negative konsekvensene for reindrifta bli

betydelig redusert. Dersom det i tillegg gis permanent dispensasjon til å bruke helikopter i forbindelse med driving av rein (foreslått som avbøtende tiltak), reduseres de negative konsekvensene ytterligere. Vernebestemmelser vil sikre viktige beiteområder mot utbygging, og samlet sett vil ikke vern føre til negative konsekvenser for reindrifta dersom de foreslåtte avbøtende tiltakene gjennomføres.

Ved vern av utredningsområde 2 som nasjonalpark vurderes virkningene for reindrifta samlet sett som ubetydelige og konsekvensene for reindrifta er ubetydelige (tabell 6). De negative virkningene skyldes at det må søkes om tillatelse til anleggelse av nye gjerder og barmarkskjøring. I tillegg vil en eventuell økt friluftslivsaktivitet, særlig i perioden april - mai føre til negative virkninger for reindrifta. Eventuelle verneforskrifter kan regulere snøskuterturer langs snøskuterløypa Altevatt til Geavdnjajavre og organisert hundekjøring. Virkningene av dette er positive for reindrifta. Dersom det gis permanent tillatelse til anlegg av gjerder, samt bruk av barmarkskjøretøy (foreslått som avbøtende tiltak) vil de negative konsekvensene for reindrifta bli betydelig redusert. Dersom det i tillegg gis permanent dispensasjon til å bruke helikopter i forbindelse med driving av rein (foreslått som avbøtende tiltak), vil de negative konsekvensene av vern bli ytterligere redusert. Vernebestemmelser vil sikre viktige beiteområder mot utbygging, og samlet sett vil vern føre til positive konsekvenser for reindrifta dersom de foreslåtte avbøtende tiltakene gjennomføres.

Forslag til avbøtende tiltak

I vernebestemmelsene bør det i §2 spesifiseres at formålet med vern er å: *Sikre naturgrunlaget for samisk kultur og næringsutnyttelse.*

For å synliggjøre at forskriften skal praktiseres slik at området fortsatt skal kunne brukes i forbindelse med reindrift bør §3 pkt 1.1 avsluttes med følgende presiseringen: *Området skal kunne brukes til reindrift.*

1. Vedlikehold av gjerder er ikke særskilt omtalt som et tiltak som er tillatt. Dette bør innarbeides i forskriften §3 pkt. 1.2 a slik at forskriftsteksten blir følgende: *vedlikehold av bygninger og andre anlegg, inkludert eksisterende reingjerder.*
2. Under §3 pkt 1.2 bør følgende inkluderes: *Bestemmelsene i pkt 1.1 er ikke til hinder for anlegg av sanketrøer og nødvendig gjerdeformål på arealer som er viktige for reindrifta.*
3. Under §3 pkt 1.2 bør følgende inkluderes: *Bestemmelsene i pkt 1.1 er ikke til hinder for oppføring av bygninger og anlegg som er nødvendig for utøvelse av reindrift.*
4. De negative konsekvensene ved at reindrifta må søke om tillatelse til barmarkskjøring kan avbøtes ved følgende tiltak:
 - a. Under §3 pkt 6.2 bør følgende inkluderes: *Bestemmelsene i pkt 6.1 er ikke til hinder for motorisert ferdsel på barmark i forbindelse med utøvelse av reindrift.*
 - b. Alternativt til pkt. a: Tillate motorisert ferdsel på barmark på avgrensede områder på permanent basis eller avgrense antallet barmarkskjøretøy som kan benyttes. Det største behovet for motorisert ferdsel på barmark er knyttet til arbeidet med kalvemerking.
 - c. Alternativ til pkt a: Tillatte motorisert ferdsel på avgrensede områder, med avgrenset antall kjøretøy til avgrenset tid på året.
5. Reindrifta får etter søknad tillatelse på permanent basis til bruk av luftfartøy i forbindelse med reindrift. Ved dette avbøtende tiltaket vil de negative konsekvensene for reindrifta reduseres.

Konklusjon

Vern av utredningsalternativ 2 med tillatelse til å anlegge sanketrøer og foreta gjerdning, oppføre nye bygninger (anlegg og gjeterhytter) samt barmarkskjøring i forbindelse med driving og samling av rein og mulighet for bruk av helikopter vil på best mulig måte sikre opprettholdelsen av reindrifta innenfor utredningsområdet i et langsiktig perspektiv.

(Forsidefoto: Svein Morten Eilertsen)

Innhold

1.	Innledning	6
1.1.	Vernebestemmelser med relevans for reindrift	8
1.1.1.	§ 3 Vernebestemmelser	8
1.2.	Tolking av vernebestemmelser og definisjoner	8
2.	Metode og datagrunnlag	9
2.1.	Innhentede data	9
2.2.	Høringsuttalelser	9
2.3.	Befaringer.....	9
2.4.	Drifts-, areal- og landbruksplaner	9
2.5.	Beskrivelse av 0-alternativet	9
2.6.	Verdivurdering	9
2.7.	Fastsettelse av virkning	10
2.8.	Fastsettelse av konsekvens	10
2.9.	Kartvedlegg.....	11
3.	Dagens situasjon	12
3.1.	Dagens reindrift innenfor utredningsalternativ 1 og 2.....	13
3.1.1.	Beitebruk.....	13
3.1.2.	Talma sameby	14
3.1.3.	Gielas reinbeitedistrikt	15
3.1.4.	Altevatn reinbeitedistrikt.....	15
3.1.5.	Flytte og trekkveier	16
3.1.6.	Gjerder og anlegg.....	16
3.1.7.	Gjeterhytter	16
3.1.8.	Brensel, trevirke	17
3.1.9.	Motorferdsel	17
3.1.10.	Telekommunikasjon	17
3.1.11.	Rovdyr	17
3.2.	Fremtidig reindriftsvirkosomhet (fram mot år 2025).....	18
3.2.1.	Talma sameby	18
3.2.2.	Gielas reinbeitedistrikt	18
3.2.3.	Altevatn reinbeitedistrikt.....	18
3.2.4.	Flyttleier	19
3.2.5.	Rovvilt	19
3.3.	Virkning og konsekvens for reindrifta av 0-alternativet.....	19
3.3.1.	Landbruk	19
3.3.2.	Friluftsliv	19
3.3.3.	Kraftressurser.....	20
3.3.4.	Reiseliv	20
3.3.5.	Samferdsel	21
3.3.6.	Forsvaret	21
3.4.	Oppsummering og konklusjon av 0-alternativet	22
4.	Virkninger og konsekvenser ved vern	23
4.1.	Konsekvenser av vernebestemmelsene	23
4.2.	Oppsummering av konsekvenser ved vern	26
5.	Forslag til avbøtende tiltak.....	28
6.	Kilder.....	29
7.	Kartvedlegg	30

1. Innledning

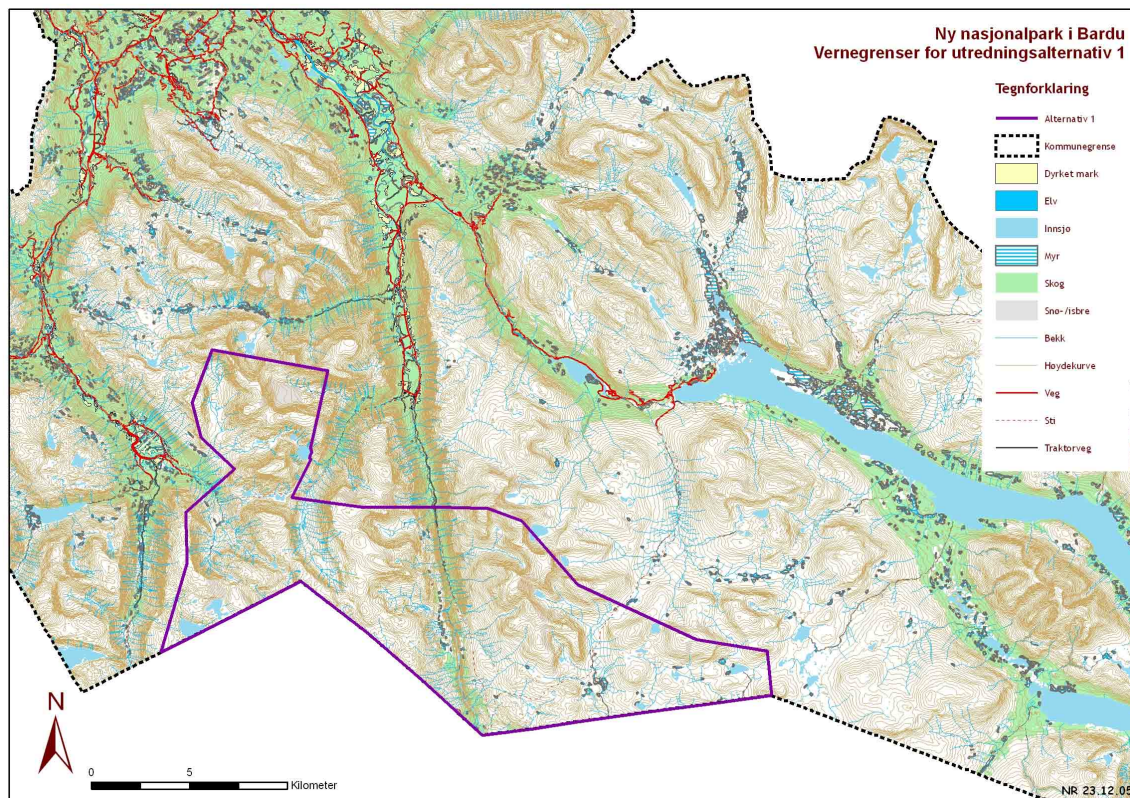
Fylkesmannen i Troms meldte oppstart av planarbeid med en ny nasjonalpark i Bardu kommune i juni 2004 på grunnlag av St.meld. nr. 62 (91-92) "Ny landsplan for nasjonalparker og større verneområder i Norge. I Stortingsmeldingen foreslås det opprettelse av en nasjonalpark på 240 km², i hovedsak på statsgrunn, med indre deler av Sördalen og Isdalen samt fjellområdene rundt inn til svenskegrensen (utredningsalternativ 1).

I forbindelse med melding om oppstart fikk Fylkesmannen innspill fra Bardu kommune om at det var ønskelig å utrede en nasjonalpark der også fjellområdene øst for opprinnelig plangrense, med den store innsjøen Gævdnjajavre ble inkludert i planarbeidet. Planområdet blir da så stort at det utløser konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven (kap VII - a) (utredningsalternativ 2). Formålet med konsekvensutredningen er å få frem viktige konsekvenser av vern som nasjonalpark vil få for miljø, naturressurser og samfunn. Utredningen skal sikre at virkningene av et vern blir vurdert under planleggingen og når en avgjørelse blir tatt i saken. Den skal også sørge for at lokalbefolkningens interesser og ressursene i området kommer godt frem.

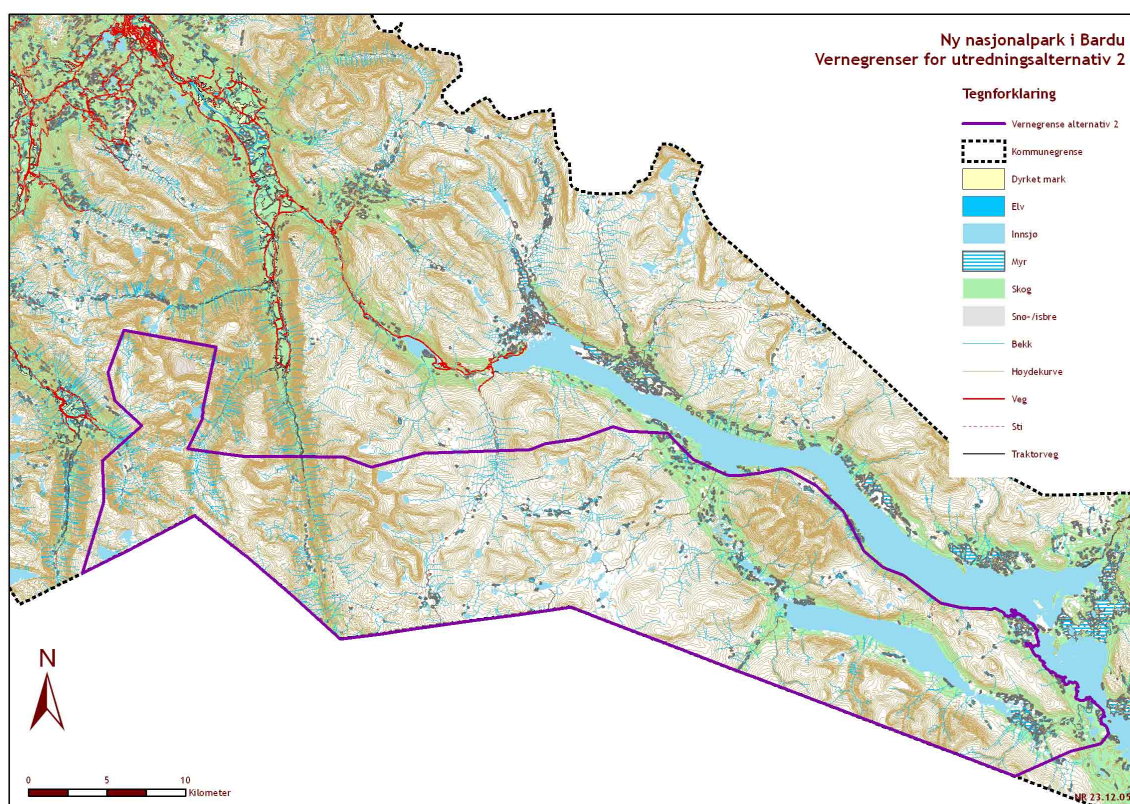
Utredningsområde 1 for vern utgjør et 233 km² stort sammenhengende område og utredningsområde 2 dekker 660 km². Kart med grenser over utredningsområdet for vern finnes i vedlegg 1.

Næringsinteressene i planområdet knytter seg i hovedsak til reiseliv, skogbruk og reindrift. Gjennom utredningen skal både positive og negative konsekvensene av et vern for naturressurser, miljø og samfunn belyses på en mest mulig objektiv måte. Reindrift er et av deltemaene i konsekvensutredningen i forbindelse med verneplanen. Følgende krav til konsekvensutredning knyttet til reindrift er fastsatt i forslag til utredningsprogram i brev fra Fylkesmannen i Troms 05.09.05.

1. Utredningen skal beskrive reindriftas bruk i planområdet og skaffe oversikt over behovet for nye anlegg. Utredningen skal ta utgangspunkt i eksisterende driftsplaner og kunnskap om næringa i området. Og baseres på intervju med aktørene i reindrifta.
2. Utredningen skal belyse konsekvensene av alternativ 1 og 2 og 0-alternativet. Her skal det legges vekt på konsekvensene av en eventuell økt ferdsel i området som følge av et vern. Hvis det knytter seg spesielle konsekvenser til bestemte områder innen utredningsområdet skal dette belyses og avgrenses både tid og rom.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de negative konsekvenser som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både ved avgrensning eller utforming av verneregler.



Kart 1. Utredningsområde, alternativ 1.



Kart 2. Utredningsområde, alternativ 2.

1.1. Vernebestemmelser med relevans for reindrift

Området utredes for vern som nasjonalpark. Forskriftsmal for nasjonalparker, jfr DN-håndbok nr. 14 2001, er benyttet som mal for vurdering av konsekvenser av tiltaket. Vernebestemmelser med relevans for reindrift er omtalt i de følgende avsnitt.

1.1.1. § 3 Vernebestemmelser

I følge 1.1 i vernebestemmelsene er området bl.a. *vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, andre varige eller midlertidige innretninger, gjerder og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving, utfylling og henleggelse av masse, sprenging og boring, bryting av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper og lignende.*

Bestemmelsene er ikke til hinder for vedlikehold av bygninger og andre anlegg. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse (§ 3, 1.2 a), eller vedlikehold av eksisterende stier, skilt bruer og lignende i samsvar med forvaltningsplan (§ 3, 1.2 b).

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygging og utvidelse av bygninger (§ 3, 1.3 a), gjenoppbygging av bygninger som er gått tapt ved brann eller naturskade (§ 3, 1.3 b) samt bygging av bruer og legging av klopper (§ 3, 1.3 c). Forvaltningsmyndigheten kan videre gi tillatelse til ombygging og oppsetting av nye gjerder (§ 3, 1.3 e) og oppføring av bygninger og anlegg som er nødvendig for utøvelse av reindrift (§3, 1.3 f).

I følge 2.1 er: *Vegetasjon, herunder døde busker og trær vernet mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.*

Beite er tillatt (§3, 2.2 a), men beiting som kan skade eller ødelegge naturmiljøet kan ved forskrift reguleres av Direktoratet for naturforvaltning (§3 2.4). Bestemmelsen er ikke til hinder for skånsom bruk av trevirke til bålbrenning (§3 2.2 b). Videre er hogst av ved til hytter, støler og gammer i nasjonalparken tillatt (§3 2.3). Jakt er tillatt etter viltlovens bestemmelser (§3 3.2 a) og fiske er tillatt etter lakse- og innlandsfiskeloven (§3 3.2 b).

Innenfor deler av nasjonalparken kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan skade naturmiljøet (§3 5.4).

Motorferdsel er forbudt på land og vatn, og i lufta under 300 meter fra bakken (§3 6.1). Forbudet gjelder ikke for *nødvendig bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med utøvelse av reindrift* (§3 6.2 b). Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og støler (§3 6.3 d), og for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på hytter, klopper og lignende (§3 6.3 e). Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av luftfartøy eller motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift (§3 6.3 g).

1.2. Tolking av vernebestemmelser og definisjoner

I vernebestemmelsene (§3 1.2) står følgende: *Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for vedlikehold av bygninger og andre anlegg.* Vedlikehold av gjerder og sanketrøer brukt i reindriffta defineres som anlegg.

I følge vernebestemmelsene (§3 1.3 f) kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til oppføring av bygninger og anlegg som er nødvendig for utøvelse av reindrift (§3, 1.3 f). Gammer defineres som bygninger.

2. Metode og datagrunnlag

2.1. Innhentede data

Konsekvensutredningen for utredningsområdet for vern er utarbeidet på grunnlag av innhentet informasjon om reindriftsaktiviteten fra reindriftsutøverne i Talma sameby, Gielas og Altevatn reinbeitedistrikter. Videre er det også gjennomført intervjuer med reindriftsforvaltningen og en rekke grunneiere og andre som har kjennskap til reindrifta i området. Fylkesmannens miljøvernavdeling har også bidratt med informasjon om arealbruken i området for konsekvensvurderingen.

2.2. Høringsuttalelser

Det som fremkommer i høringsuttalelsene som angår reindriftsaktiviteten i det felles planområdet er tatt med i utarbeidelsen av utredningen.

2.3. Befaringer

Det ble i september 2005 gjennomført befaringer i området for å få oversikt over beiteområdene som reinen bruker til ulike tider av året.

2.4. Drifts-, areal- og landbruksplaner

Hovedplanene med beitekart til Gielas og Altevatn reinbeitedistrikt (driftsplaner ferdigstilt 1999), beskrivelse av reindriftsaktiviteten til Talma sameby (Allas, 2005), kommunal arealplan for Bardu og strategisk landbruksplan for Bardu kommune og Fylkesplan for Troms 2004-2007 er benyttet i arbeidet.

2.5. Beskrivelse av 0-alternativet

Ut fra innhentet informasjon fra reindriftsutøverne og informasjon fra andre instanser beskrives i 0-alternativet hvordan forholdene for reindrifta forventes å endre seg i et langsiktig perspektiv (fram til år 2025) hvis det ikke fattes et vernevedtak.

2.6. Verdivurdering

Det er gitt en selvstendig og subjektiv verdivurdering for reindriftsaktiviteten som utøves innenfor utredningsområdet for vern (tabell 1). En viktig begrensende faktor for reindriftsaktiviteten er tilgangen på gode vinterbeiter. Reduksjon av tilgjengelige vinterbeitearealer gjennom utbygging og forstyrrelser er særlig negativt for reindrifta. I tillegg er det helt avgjørende for reinen at kalvingslandet som simlene benytter er mest mulig uforstyrret i kalvingsperioden. Tilgang på flyttveier mellom de ulike sesongbeitene er også avgjørende for at reindrifta skal kunne opprettholde drifta på dagens nivå. Tilgang på beiter resten av året er også viktig, men reinen er litt mindre sårbar for forstyrrelser i disse periodene. Klassifisering av verdi, virkning og konsekvenser er basert på Håndbok 140 (Statens vegvesen 1995) og DN-håndbok nr 18-2001, men tilpasset reindriften. Verdivurderingen er gitt ut fra viktigheten av arealene for reindrifta. Kriteriene er gjengitt i tabell 1.

Tabell 1. Kriterier for verdsetting.

Verdi	Kriterier
Svært stor verdi	Tilgang på området for beiting, flytting og/eller kalving er en forutsetning for opprettholdelse av reindrifta på dagens nivå
Stor verdi	Området utgjør en betydelig del av beitegrunnet i deler av året
Middels stor verdi	Området utgjør en marginal del av beitegrunnet i deler av året
Liten verdi	Området er lite brukt til beiting i dag og har liten økonomisk betydning i reindriftssammenheng
Ubetydelig/ingen verdi	Tilgang på området har ikke målbar økonomisk verdi i reindriftssammenheng

2.7. Fastsettelse av virkning

I utredningen beskrives virkningen av 0-alternativet og vern etter forskriftsmal for nasjonalparker. Virkning er vurdert ut fra omfang og sannsynligheten for at tiltaket skal oppstå. Kriterier og gradering av virkning er beskrevet i tabell 2.

Tabell 2. Kriterier for vurdering.

Virksomheter	Kriterier
Betydelig negative	Drift eller planlagt drift i reinbeitedistriktet må enten opphøre eller reduseres betydelig
Negative	Drift eller planlagt drift i reinbeitedistriktet må endres
Begrenset	Reinsdyras bruk (utnyttelse) av beitene blir begrenset, reindrifta må begrenses i forhold til dagens nivå eller planlagt aktivitet blir ikke gjennomført
Ubetydelige/ingen	Tiltaket har ubetydelig eller ingen virkninger for dagens eller framtidig reindrift i området
Positive	Tiltaket har positive virkninger for dagens eller framtidig reindrift i området

2.8. Fastsettelse av konsekvens

Konsekvensene av eventuelt vern og de mulighetene og begrensningene reindrifta får ved vern skal belyses. Konsekvensen er et uttrykk for hvilken betydning en gitt endring har. Dette kommer fram ved at man vurderer hvor store verdier som blir berørt av tiltaket og hvilken virkning dette tiltaket har for reindrifta. Sammenhengen er gjengitt i tabell 3.

Konsekvensvurderingen gjennomføres punktvis for viktige enkelttemaer for reindrifta. Konsekvensvurderingen oppsummeres i tabell 4 og 6 der både verdivurderingene, vurderingene av tiltakets virkning og konsekvens for hvert tema oppsummeres.

Tabell 3. Konsekvensmatrise ut fra områdets verdi og nivå av virkning for reindriftsvirksomheten.

Områdets verdi for reindrift	Tiltakets virkninger for reindriftsvirksomheten				
	Betydelig negative(ENDRER SKRIFTHER)	Negative	Begrenset negative	Ubetydelig/ingen	Positive
Svært stor verdi	----	---	--	0	+
Stor verdi	---	--	-	0	+
Middels stor verdi	--	-	0	0	+
Liten verdi	-	-	0	0	+
Ubetydelig/ingen verdi	0	0	0	0	0

---- Svært store negative konsekvenser, --- Store negative konsekvenser
 -- Middels store negative konsekvenser, - Små negative konsekvenser
 0 Ubetydelige/ingen konsekvenser, + Positive konsekvenser

2.9. Kartvedlegg

Det er vedlagt tre kart i utredningen (vedlegg 1 - 3). Vedlegg 1 viser Talma samebys arealbruk gjennom året. Drivingsleier, kalvingsområder og oppsamlingsplasser er avmerket. I tillegg viser kartet bl.a. hytter som samebyen disponerer. Vedlegg 2 viser arealbruken til Gielas reinbeitedistrikt gjennom året. I tillegg er viktige drivingsleier tegnet inn på kartet. Kartet i vedlegg 3 viser arealbruken til Altevatn reinbeitedistrikt gjennom året.



Bilde 1. Fra Sørsiden av Altevatnet. Viktige flyttleier for reinen går i skogbeltet langs bredden av Altevatnet

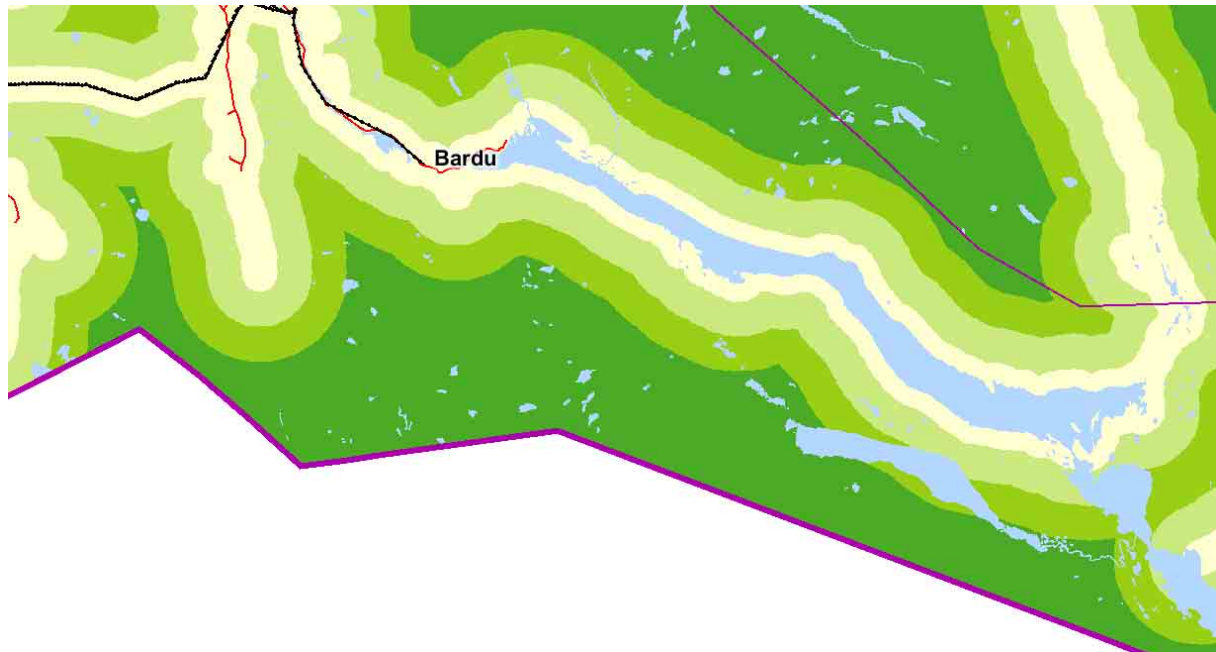
3. Dagens situasjon

Hele utredningsområdet er eid av Statskog og ligger i Bardu kommune i Indre Troms. Området er preget av storslåtte fjell. Arealene som dekkes av alternativ 1 (se kart 1) omfatter fjellområdene øst for Salangsdalen, indre del av Isdalen og Sjørdalen og videre østover til Hjerta (1146 moh) og er for en stor del bratt og vanskelig tilgjengelig. I mange områder er det stor rasfare vinterstid. Infrastrukturen er begrenset til adgang med bil til blindvei som ender inne i Sjørdalen. Derfra må en gå til fots etter sti innover Sjørdalen. Alternativt kan en komme inn i området fra Bones via Budalen. Utredningsalternativ 2 (se kart 2) omfatter bl.a. de sørlige og østre delene vest og sør for Altevattn. Her er bl.a. fjellområdet Rokkborre (1659 moh) og innsjøen Gævdna-javvre. Grensen for alternativ 2 følger sørbredden av Altevattn østover fra Stordalen. Dette området er noe mindre alpint og lettere tilgjengelig til fots. En kan også reise inn i området gjennom bruk av motorbåt og snøskuter på Altevattn. Regionen inneholder mange forskjellig landskapsformer. I utredningsområdet går det en gradient fra høye markerte alpine former med botnbreer i vest til slake mer avrundete former i øst.

Fjellvegetasjon dominerer fullstendig i det forslåtte verneområdet i både alternativ 1 og 2. Vegetasjonen er generelt artsrik og med innslag av arter som ikke er vanlig for regionen. Dette skyldes kalkrik berggrunn. I alternativ 1 er det bjørkeskog i dalsidene i Sjørdalen og Isdalen. De rike lauvskogene i dalbunnen består av både velutviklet høgstaudebjørkeskog og gråor-heggeskog. Gråor-heggeskog er en representant for mellomboreal vegetasjonssone, mens den øvrige skogen regnes til nordboreal sone. Utredningsalternativ 2 omfatter i tillegg betydelige bjørkeskogsarealer langs Altevattn og Gævdnajavri. I området østover langs Altevattn og Gævdnajavre er det store myrarealer, spesielt i Stordalen.

Samene har alltid benyttet Sjørdalen under sine årstidsflyttinger. For lang tid siden var det svenske samer som flyttet over Altevattn, ned Østerdalen over rubben til Sjørdalen og opp Sjørdalen tilbake til Sverige.

I selve utredningsområdet er det få fritidshytter. Det finnes enkelte åpne hytter (Aas et al., 2005), bl.a. Lappjordshytta som Den Norske Turistforening har innerst i Sjørdalen. I tillegg finnes enkelte åpne buer som innehas av jeger- og fiskeforeninger. Området er helt fritt for tyngre tekniske inngrep og store arealer regnes for inngrepsfrie naturområder (Figur 1, DN 2003: INON 03). Det mest betydningsfulle inngrepet i området står Altevattnutbyggingen for. To kraftverk utnytter vatnet fra Altevattn. Øverst ligger Innset kraftverk og lenger nede i dalen ligger Strømsmo kraftverk. Til sammen kan de produsere 950 GWh pr år. Utbyggingen var ferdig i 1959 og total reguleringshøyde er 16,2 m (13,2 m opp og 3 m ned; Statskog, 2000).



Direktoratet for naturforvaltning 2005

Målestokk 1 : 430 000
0 14km

Figur 1. Inngrepsfrie områder i Bardu. Villmarkspregete > 5 km fra større tekniske inngrepsområder (mørk grønt); inngrepsfri sone 1, 3-5 km fra nærmeste inngrep (oliven grønt); inngrepsfri sone 2, 1-3 km fra nærmeste inngrep (lys grønt) (INON.01.03).

3.1. Dagens reindrift innenfor utredningsalternativ 1 og 2

I dette kapitlet omtales verdien av de ulike sesongbeitene først på et generelt grunnlag. Deretter beskrives arealbruken til henholdsvis Talma sameby, Gielas reinbeitedistrikt og Altevatt reinbeitedistrikt innenfor utredningsalternativ 1 og 2. Videre følger andre reindriftsrelaterte tema.

3.1.1. Beitebruk

Vinterbeiter er begrensende faktor i reindriften. Gode vinterbeiter bør ha tilgjengelige lavheier i gjennom vinterperioden. Kombinasjonen av mye snø og ustabil klima med store mengder nedbør som regn og lave temperaturer fører til risiko for låste vinterbeiter. Verdien av vinterbeitene er vurdert som svært store for reindriften.

Vårbeiter: Reinen kalver om våren og et godt kalvingsområde er av stor betydning og legger grunnlaget for reindriften produksjon. Området bør ha en kombinasjon av snø og bar mark og i kalvingsperioden har simlene behov for områder med lite ferdsel for å unngå forstyrrelser. Bukkene bør være i et område med lite dyrket mark, da disse har en tendens til å trekke inn og beite på dyrka mark i vårperioden. Verdien av kalvingslandet er vurdert som svært store for reindriften.

Sommerbeiter: I perioder om sommeren med mye insekter trekker reinen mot høyfjellsområder. Etter kortere beiteperioder stiller reinen seg enten på høydedrag uten høyere vegetasjon, der vinden holder insektene unna, eller inn på is- og snøbreer der insektplagen er liten, for å få pauser fra insektplagen. Det er derfor viktig at det er gode reinbeiter som daler, lieweier og snøleier i nærheten av slike hvileplasser slik at en sikrer god tilvekst på reinen. Verdien av sommerbeitene er vurdert som store for reindriften.

Høstbeiter: Reinen har paringstid i løpet av høstperioden, og det er viktig for neste års reproduksjon at reinen ikke forstyrres og går for spredt slik at samtlige simler blir paret. I tillegg skal reinflokkene samles for uttak av slaktedyr i løpet av høstperioden. Verdien av høstbeitene er vurdert som store for reindrifta.

3.1.2. Talma sameby

Talma sameby fra Sverige benytter deler av utredningsområde 1 og hele det utvidete arealet i utredningsalternativ 2 (vedlegg 1) som beite for rein gjennom sommerhalvåret. Samene har i uminnelig tid hatt reinen på beite i Duodarras (Allas, 2005). Duodarras er området rundt Salvasskardet - Kufjellet (Gussavárri), nord vest for Geavdnajávri, vest for Bihppás, sør for Altevattnet og sørøst for Salvasskardfjellet (Noaidun). Duodarras har blitt benyttet i sommerperioden av samene i Talma, tidligere Tingevara og Siggevara i lang tid før statene trekte grensen mellom Norge og Sverige. Talma samebys rett til bruk av området er stadfestet gjennom dom i Norges Høyesterett (20. april 1968, sak L.nr 42, nr. 8/1966). Ved reinbeitekonvensjonen i 1972 mistet Talma sameby alt sommerbeite vest for Sjørdalen (Prestbakmo, 2002). Talma sameby benytter hele området innenfor utredningsalternativ 2 som ligger øst for Sjørdalen som kalvingsland i vårperioden. Reinen beiter over store deler av området gjennom hele sommeren og fram til flytting ut av området i oktober.

Vårbeiter: Om våren er reinen i Gulbmavađat - Čoalus - strendene rundt Geavdnajávri - Bihppás - Hávgavuopmi - Vággiområdet - Gussavárri - Nohtaheapmi og Noaidun (Allas, 2005). Områdene representerer "trivselland" i vårperioden fordi det oppstår barflekker først i dalsidene, myrområder, sørhellinger og deler av høyfjellet der snøen har blitt blåst av. Også fjellkjeden Mannančearru (nord for Leinavatn) benyttes som vårbeite fordi reinen vandrer fra Jalgesvuoskoaiivi (i Sverige) mot Bihppás og sommerbeiteområdet.

Sommerbeiter: På forsommeren benyttes området sør for Altevatt fra Hávgavuopmi og vestover på begge sider av Sanjavárri, Nohtaheapmi (sør for kufjellet), Gussavárri, Noaidun og Salvasnjunni og vestover langs Barduelven til denne møter Sjørdalselven (Allas, 2005).

Området fra Vággi og vestover langs nordsiden av Torneträsk til Pålnuviken og de sørlige deler av Sjørdalen utgjør forsommerland på svensk side. Loamit-området (området sør for Storklettan og øst for Sjørdalen) er småkupert, slett og det oppstår tidlig barmarksflekker. Derfor er dette området et viktig forsommerland og reinen vandrer tidlig til området. Reinen som blir igjen øst for Vággi - Bihppás - Rohkkonborri oppholder seg i dette området hele sommeren fordi varmen og insekter i Vággi-området gjør det vanskelig å drive reinen vestover (Allas, 2005).

I midtsommerperioden trekker reinen til høyfjellet der temperaturen er lavere og insektsplagen mindre. Reinen bruker høyfjellsområdet vest for Vággi - Hávgavuopmi. På svale dager og netter beiter reinen i dalene på de mer vegetasjonsrike lavtliggende fjellene. På varme dager og når insektsplagen er intens samles reinen i større eller mindre flokker på snøflekker i høyden for å kjøle seg ned (Allas, 2005).

På ettersommeren blir nettene svalere mens det fortsatt er relativt varmt om dagen. Dette fører til at reinen vandrer opp i høyere områder som bl a Noaidun och Dihttiområdet midt på dagen og holder seg unna lavere områder som f.eks. daler, myrområder og lauvskog (Allas, 2005).

På ettersommeren brukes området fra Skáidegeahči (Rubben) og østover: Loamit - Lullečorut (på svensk side) - Riksuláhku - Láirečorut (på svensk side) - Vággi. Nord for vannskillet brukes området Dihtti - Sálvasnjunni - Sálvasvággi - Ruohkkevággi og området ved Gussavárri - Nohtaheapmi - Sanjavárri - Avruvággi (sør for Sanjavárri mot riksgrensen) - Vággi - Duobdi (på svensk side). I kalde somrer drar reinen til sørlige deler av Bihppás og til Čearrogeahči på ettersommeren.

Høstbeiter: Beitetiden for svensk rein i Norge skal avsluttes innen 15. september hvert år. Om høsten holder reinen seg i lavlandet gjennom hele døgnet. Særlig lauvskogområdene langs sjøene Torneträsk, Altevatt og Lenavatn og rundt Geavdnajávri og øst mot området Kaivara (ved riksgrensen) brukes mye.

Hávgavuopmi-Gáisalahku - Bihppás - Čearruområdet utgjør en naturlig samlingsplass for reinen på ettersommeren og tidlig på høsten. Dette er en fordel for det praktiske arbeidet med reinen siden dyra holder seg samlet i disse områdene (Allas, 2005). I perioden fram til den første snøen (september/oktober) får reinen beite fritt innenfor et område som strekker seg fra Skáidegeahči (Rubben) i vest til Kaivara (ved riksgrensen) i øst.

3.1.3. Gielas reinbeitedistrikt

Gielas reinbeitedistrikt har et beiteareal på 1.704 km² som består av de tidligere distriktene Gielas, Stordalen, Gratangen og Livetsgardet. Reinbeitedistriktet omfattes av kommunene Bardu, Lavangen, Salangen og Gratangen i Troms fylke, samt Narvik i Nordland fylke (Gielas reinbeitedistrikt, 1999). Reinbeitedistriktet har fått avsatt vinterbeite i Kiruna kommune i Sverige gjennom reinbeitekonvensjonen av 1972 mellom Norge og Sverige.

Distriktets yttergrenser strekker seg fra Bjørnefjell - Rombaksbotn - langs Rombaksfjorden til Bjerkvik - langs E6 til Gratangsbøtn - Lavangsfjorden - Sagfjorden - Sjøvegan - opp Salangselva til Brandvoll - langs E6 til Setermoen - opp Sjørdalen til riksgrensen - langs riksgrensen til utgangspunktet Bjørnefjell. Dette betyr at Gielas reinbeitedistrikt dekker hele den vestlige delen av utredningsalternativ 1, avgrenset av Sjørdalen i øst.

Beitetyper, topografi, vær- og snøforhold og reinens vandresyklus bestemmer i stor grad driftsforløpet i reindriften. Variasjon i enkelte av disse faktorene mellom år, gjør at en i enkelte år må foreta visse justeringer i bruken av området. Enkelte år brukes reinbeitedistriktet både som helårsdistrikt og sesongbeitedistrikt. Det er derfor ikke helt markerte grenser mellom de ulike årstidsbeitene. I driftsplanen (Gielas reinbeitedistrikt, 1999) beskrives det som viktig for en rasjonell drift at de vinterbeitene som er minimumsfaktor i distriktet, adkomst til og fra (flytte- og trekkveier), samt oppsamlingsplasser ikke blir belagt med inngrep og forstyrrelser. I følge arealkartet til Gielas reinbeitedistrikt (1999) benyttes følgende områder innenfor utredningsalternativ 1 (se vedlegg 2):

Vårbeiter: Som vårbeiter bruker Gielas et område innover i Budalen og oppover Geitryggskardet og Bonesskardet (se vedlegg 2).

Sommerbeiter: Store deler av de vestlige deler av utredningsalternativ 1 (se vedlegg 2) er avmerket som sommerbeiter for reinbeitedistriktet.

Høstbeiter: Området fra Blåfjellenden - Budalen til Budalsvatnet og riksgrensen ved Vuoitastiatsa brukes som høstbeiter (se vedlegg 2).

Vinterbeiter: Vinterbeiter er minimumsfaktoren i Gielas reinbeitedistrikt. Deler av vinterbeitene ligger i værharde områder og blir vanligvis isbelagte i nyttårstider (Gielas reinbeitedistrikt, 1999). De siste årene har det vært nødvendig med tilleggsfôring av reinen vinterstid. Innenfor utredningsområde 1 bruker Gielas området der Sjørdalen krysser riksgrensen, nordover mot Stággonjuni, videre sørvest mot Cunovággi og riksgrensen som vinterbeiter (se vedlegg 2).

3.1.4. Altevatn reinbeitedistrikt

Innenfor utredningsalternativ 1 avgrenses Altevatn reinbeitedistrikt mot vest av Sjørdalen. Hele det utvidete arealet i utredningsalternativ 2 ligger innenfor vinterbeiteområdet til reinbeitedistriktet. Det er stor tilgang på sommerbeiter i forhold til beitetilgangen andre årstider. Enkelte år brukes reinbeitedistriktet både som helårsdistrikt og sesongbeitedistrikt. Det er derfor ikke helt markerte grenser mellom de ulike årstidsbeitene. I driftsplanen (Altevatn reinbeitedistrikt, 1999) beskrives det som viktig for en rasjonell drift at de vinterbeitene som er minimumsfaktor i distriktet, adkomst til og fra (flytte- og trekkveier), samt oppsamlingsplasser ikke blir belagt med inngrep og forstyrrelser.

I følge arealkartet til Altevatn reinbeitedistrikt (1999) benyttes store deler av området øst for Sjørdalen innenfor utredningsalternativ 1 som høstvinter- og vinterbeiter (se vedlegg 3). Den vestlige delen av det utvidete arealet i utredningsalternativ 2 brukes som høstvinter- og vinterbeiter, mens den østlige delen brukes som vinterbeiter (se vedlegg 3).

Reinbeitedistriktet beskriver kvaliteten på vinterbeitene i området som forringet på grunn av vår- og sommerbeitingen til den svenske reinen (Altevatn reinbeitedistrikt, 1999). Distriktet bruker derfor å skille reinflokken i to vinterflokker for å fordele dyra over et større område innenfor reinbeitedistriktets grenser.

3.1.5. Flytte og trekkveier

Reindriften er avhengig av flytte- og trekkveier mellom beiteområdene. Adgangen til fritt og uhindret å drive og forflytte rein er hjemlet i "Lov om reindrift" §10. Landskapet i utredningsområdet har et alpint preg, høye fjell og dype daler. Dette gjør at det kun er faste flyttveier som kan brukes ved driving av reinen mellom de ulike sesongbeitene. Verdien av trekkveiene er vurdert som svært store for reindriften.

Talma sameby: Viktige flyttleier for samebyen som ligger innenfor utredningsområdene 1 og 2 er avmerket på kartet i vedlegg 1. Samebyen har planer om å rydde kratt i 10 meters bredde i overgangen mellom Bhippas og Coalus (vedlegg 1) for å lette flyttingen av reinen mot høst- og vinterbeitene.

Gielas: Viktige flyttleier til reinbeitedistriktet som ligger innenfor utredningsområdet 1 er avmerket på kartet i vedlegg 2.

Altevatn: Innenfor utredningsområde 2 er det ikke avmerket spesielt viktige drivingsleier.

3.1.6. Gjerder og anlegg

"Lov om reindrift" hjemler retten til å anbringe anlegg som trengs til reindriften (§12) og gir adgang til å føre opp arbeids- og sperregjerder og andre nødvendige anlegg. Anlegg som skal bli stående ut over en sesong kan ikke oppføres uten godkjenning av Kongen. Verdien av gjerder og anlegg er vurdert som svært store for reindriften (tabell 4).

Talma sameby: Innenfor utredningsalternativ 2 har samebyen gjerdeanlegg i Láirevággi (vedlegg 1). Det er et kalvemerkegjerd på høyden (1175 moh.) sør for Salvvasvággi mot Skadjoaivvit og et ved Cearrogeahci. Kalvemerking gjennomføres hovedsakelig i Láirevággi, Avrot (på svensk side) og ettermerking av resterende kalver gjennomføres ved Cearrogeahci. Ved behov blir det også satt opp midlertidige gjerder. Ved Staggonjuni vedlikeholder samebyen et meget gammelt sperregjerd som skal hindre reinen å trekke ned i Sördalen. I tillegg har samebyen sperregjerder ved Lenescoalbmi Strømmen og Ostu for å hindre reinen i å trekke nord for Leina- og Altevatnet. Det finnes rester av gamle steingjerder i Láirevággi og Juovvagárdi (vedlegg 1).

Gielas: Reinbeitedistriktet har ingen gjerder og anlegg liggende innenfor utredningsområde 1.

Altevatn: Reinbeitedistriktet har ingen gjerder, anlegg eller hytter liggende innenfor utredningsområde 2.

3.1.7. Gjeterhytter

"Lov om reindrift" hjemler også retten til å få utvist tomt til bolig (§10) av hensyn til rasjonell utøvelse av reindriften.

Talma sameby: Innenfor utredningsalternativ 2 har Talma sameby gjeterhytter i Láirevaggi (vedlegg 2) der det er bygget opp en sommerby. Der har de enkelte familiene sine små hytter hvor de holder til to-tre uker i juli i forbindelse med merking av rein (Prestbakmo, 2002). Samebyen har gjeterhytte og gamle ved Jordbruelva i lia over Storbukta. Videre har de hytte og gamle øst for Grytevatnet og Coaloscuolbma og hytte ved Álddasrohtu (vedlegg 1). Verdien av gjeterhyttene vurdert som stor for reindriften (tabell 4).

Gielas: Reinbeitedistriktet har ingen hytter liggende innenfor utredningsområdet 1.

Altevatn: Reinbeitedistriktet har ingen hytter liggende innenfor utredningsområde 2.

3.1.8. Brensel, trevirke

”Lov om reindrift” hjemler retten til brensel og trevirke (§13) til eget bruk i forbindelse med utøvelse av reindrift når virket skal brukes til bl.a. brensel, gammer, koier, telstenger og arbeidsgjerder (trøer og ringgjerdar). Verdien av retten til brensel og trevirke er vurdert som store for reindriffta (tabell 4).

3.1.9. Motorferdsel

”Lov om reindrift” hjemler adgang til bruk av nødvendige fremkomst- og transportmidler (§ 10), men presiserer at *bruk av terrenggående kjøretøy på bar mark skal begrenses mest mulig*.

Snøskuter er et helt nødvendig driftsmiddel i det daglige arbeidet i hele snøperioden til samling, flytting, transport og lignende i reindriffta. Verdien av gjeting med snøskuter er vurdert som svært stor for reindriffta. Videre er verdien av gjeting på barmark med motorisert kjøretøy vurdert som svært stor for Talmas sameby og stor for Gielas og Stálonjarga/ Hjerttind. Bruk av helikopter vurderes som stor for Talmas sameby og middels stor for Gielas og Stálonjarga/ Hjerttind (tabell 4).

Talma sameby: Snøskuter, terrengmotersykel og firehjuls motorsykel (ATV) beskrives som nødvendige driftsmidler i reindriffta. I følge Allas (2005) beskriver samebyen selv at bruk av terrengmotersykkelen og ATV har mest negativ påvirkning på naturen. Problemet kan reduseres ved å bygge broer og andre ”skyddsnett” på de mest strategiske stedene, men samebyen har ingen økonomiske muligheter til å gjennomføre dette. I følge Samebyen må barmarkskjøretøy benyttes over store deler av utredningsalternativ 2 (øst for Sørvaldalen) under hele kalvemeringsperioden og ved samling og flytting av rein om høsten. Antallet barmarkskjøretøy som er i bruk varierer med antallet gjetere som er tilgjengelig og omfanget av de ulike aktivitetene. Følgende eksempel kan illustrere omfanget av barmarkskjøring: Seks gjetere på hvert sitt barmarkskjøretøy, vil i tillegg kunne ha med tre ungdommer (på hvert sitt kjøretøy) for at disse skal få opplæring i arbeidet med å gjete og drive reinen i de ulike områdene av beitelandet. Det er etablert bruer over Jordbruelva og Krokelta for å kunne passere elvene med barmarkskjøretøy. Samebyen har planer om å anlegge bruer over tre mindre bekker i østenden av Geavdnjajavri (vedlegg 1) for å lette framkommeligheten med motorkjøretøy. Det benyttes robåt for å frakte barmarkskjøretøy over Geavdnjajavri.

Talma sameby benytter helikopter til person- og varetransport i sommerperioden. Om høsten brukes helikopter til å drive reinen til skillegjerdet, men også for enkel og sikker transport av reingjetere og utstyr (Allas, 2005).

Gielas: Bruk av barmarkskjøretøyer er minimal da topografien begrenser framkommeligheten. Kjøretøyene brukes til samling- og bevokning av rein og transport av gjerdematerialer og lignende i barmarkperioden. Reinbeitedistriktet leier inn helikopter for samling til merking og slakt om høsten før snøen kommer. Bruken av helikopter er således begrenset.

Altevatn: Bruk av barmarkskjøretøyer er minimal da topografien begrenser framkommeligheten. Kjøretøyene brukes til samling- og bevokning av rein og transport av gjerdematerialer og lignende i barmarkperioden.

3.1.10. Telekommunikasjon

Reindrifftsutøverne i Talma sameby benytter radiotelefoner og mobiltelefoner, men det er dårlig dekning i fjellområdene. Forbedring av mobiltelefonnettet med flere utbygde linker ville redusere markbelastningen. God telefonkommunikasjon skaper en sikrere tilværelse og reduserer behovet for å bruke motoriserte fremkomstmidler i naturen (Allas, 2005). I dag er det kun telefondekning oppe på fjelltopper. Ny teknologi med IR-telefoner sikrer telefondekning alle steder i terrenget. Sannsynligvis kommer kostnadene knyttet til bruk av disse telefonene til å bli redusert i framtiden.

3.1.11. Rovdyr

Den største årsaken til tap av rein i utredningsområde 2 er tap til rovdyr. Reinbeitedistriktene er blant landets mest belastede. Rovdyr skaper mye ekstraarbeid og kan i dag sies å styre beitebruken i distriktet, ofte på tvers av reindriftsfaglige prioriteringer (Gielas reinbeitedistrikt, 1999). Kalveprosenten er betydelig redusert og en stor del av denne reduksjonen tilskrives rovdyr. Dette

har videre ført til at kjøttproduksjonen har blitt redusert. Distriktene ser med uro på framtida dersom rovdyrbestanden ikke straks reduseres kraftig, og at enkelte viktige beiteområder gjøres absolutt rovdryrfrie (Gielas reinbeitedistrikt, 1999).

Rovviltforvaltningen i regionen er uavhengig av om utredningsområdet blir vernet eller ikke. Verdi og virkning for reindrifta av rovvilt er derfor utelatt i denne utredningen.

3.2. Fremtidig reindrifsvirksomhet (fram mot år 2025)

Det har ikke blitt utformet ny reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige etter at reinbeitekonvensjonen av 1972 har utgått. Sannsynligvis kommer ikke en ny avtale til å endre på arealbruken til Talma sameby og Gielas- og Altevavn reinbeitedistrikt (Sveinung Rundberg, pers.med.). Talma sameby benytter hele området innenfor utredningsalternativ 2 som ligger øst for Sørtdalen som kalvningsland i vårperioden. Reinen beiter over store deler av området gjennom

Både Gielas- og Altevavn reinbeitedistrikt og Talma sameby ønsker å videreføre dagens driftsform i størst mulig grad. Ved eksisterende driftsopplegg er driving og samling av rein basert på hjelp fra familiemedlemmer og andre bekjente. En trend i moderne samfunn er at ved generasjonsskifte tas nye og mindre arbeidskrevende driftsmetoder i bruk (bl.a. økt maskinell drift). Derfor kan en på lang sikt vente økt bruk av motorsykler og helikopter som en del av driftsopplegget. En forutsetning er at økonomien i reindrifta er så god at en økonomisk sett kan forvare bruk av helikopter.

3.2.1. Talma sameby

Samebyen forventer å videreføre dagens bruk av barmarkskjøretøy og motorsykler. Plassering av merkegjerder og gjeterhytter er tilpasset reinens bruk av beitene gjennom året. Dersom klimaet fører til endret bruk av beitene gjennom året, eller annen strukturforandring innen reindrifta fører til det samme, kan anleggene for kalvemerking og øvrige anlegg i framtiden måtte flyttes til andre plasser (Allas, 2005). Samebyen har ingen konkrete planer om omfattende flytting av merkegjerder og gjeterhytter. Verdien av nye gjerder vurderes som stor for reindrifta, mens verdien av nye gjeterhytter vurderes som middels stor (tabell 4). Vegetasjonsdekket innenfor dagens kalvemerkeanlegg i Láirevággi beskrives av samebyen som merkbart skadet. Det er vanskelig å drive reinen inn i anlegg med slitt vegetasjonsdekke og kan medføre mye ekstraarbeid. Dette betyr at gjerdet i løpet av noen år må flyttes til tilgrensende arealer i det samme området.

Talma sameby beskriver behovet for eget slakteri som stort. Et framtidig slakteanlegg ved Altevavn vil dekke samebyens behov for slakteri. Eventuelt slakteri vil bli plassert utenfor utredningsområdet for vern, men det vil bli en konsentrasjon av trafikk (rein og barmarkskjøring) fra beiteområdene og inn mot slakteriet. Det kan også bli nødvendig å etablere ledegjerder inn mot et eventuelt slakteanlegg.

3.2.2. Gielas reinbeitedistrikt

I barmarkperioden brukes motorsykler i begrenset omfang. I framtida kan økt bruk av helikopter bli aktuelt dersom det blir problemer med å samle nok personell for driving og samling av reinen, eller antallet driftsenheter reduseres. Gielas reinbeitedistrikt ønsker å gjenoppbygge reintallet til nivået på midten av 1980-tallet. Reduksjon av rovdyrstammen beskrives som nødvendig for å nå dette målet. Reinbeitedistriktet er avhengig av tilgang på vinterbeiter i Sverige, og forventer at en ny reinbeitekonvensjon sikrer dette.

3.2.3. Altevavn reinbeitedistrikt

I barmarkperioden brukes motorsykler i begrenset omfang. I framtida kan bruk av helikopter bli aktuelt dersom det blir problemer med å samle nok personell for driving og samling av reinen, eller antallet driftsenheter reduseres. Reinbeitedistriktet ønsker å gjenoppbygge reintallet opp mot konsesjonsgrensen. Reduksjon av rovdyrstammen beskrives som nødvendig for å nå dette målet.

3.2.4. Flyttleier

Reindriftens flyttleier er spesielt viktige for at reindriften skal kunne bruke de ulike beiteområdene optimalt og har et særskilt vern i reindriftslovens § 10. Etter denne lovbestemmelsen skal reindriften flyttleier ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging og åpning av flyttleier. Arealene vil gjennom planverket i utgangspunktet være sikret mot en nedbygging, men i praksis kan en risikere en "bit for bit" nedbygging av arealene, da denne typen utbygging som følge av mangel på overordnet planlegging skaper mange negative konsekvenser for samisk reindrift (Coclin *et al.*, 1992). Reindriftsutøverne frykter at viktige beiteområder og trekkveier (vedlegg 2) kan bli ytterligere forstyrret av hyttebygging og økt trafikk, både av turgåere og motorisert ferdsel (snøskutere og båttrafikk). Virkningen av nedbygging av viktige trekkveier er betydelig negativ for reinbeitedistriktet.

3.2.5. Rovvilt

Reindriftnæringen forutsetter at forvaltningen arbeider aktivt for å holde rovviltbestanden innenfor fastsatte bestandsmål. Særlig nærheten til de store villmarksområdene innover i Sverige skaper frykt for at en økende rovdyrstamme i disse områdene vil føre til økt forekomst av streifdyr inn i distriktet. Da rovviltbestanden forvaltes av den regionale rovviltnemnda etter nasjonale retningslinjer vil ikke et eventuelt vern av utredningsområdet få konsekvenser for forvaltningen av rovviltstammen innenfor reinbeitedistriktet.

3.3. Virkning og konsekvens for reindriften av 0-alternativet

Dersom planene om vern ikke gjennomføres, vil også områdets status som potensielt verneområde fjernes. Sannsynligvis vil offentlige myndigheter kunne åpne for utbyggingstiltak innenfor utredningsområdet for vern, noe som vil berøre reindriften. Bardu kommune har satt av både utredningsalternativ 1 og 2 som LNF-områder. Bygging og tekniske inngrep tillates ikke ovenfor skoggrensa. Kommunestyret kan etter søknad gi dispensasjon i enkeltsaker. For LNF-områder under skoggrensa kreves bebyggelsesplan for fradeling, bygging og tekniske inngrep. Kommunens faste utvalg for plansaker kan etter søknad dispensere fra krav om bebyggelsesplan. Beskrivelser av status og planer under de enkelte deltema, er hentet fra de forskjellige tematiske konsekvensutredningene.

3.3.1. Landbruk

I følge utredningen for landbruk (Høberg, 2006) består hele utredningsområdet kun av utmarksarealer. Innenfor utredningsalternativ 1 beiter det storfe som har utgangspunkt i Bones. Det er tilnærmet ubegrenset tilgang på utmarksbeiter, og det er ikke noe som tyder på at antall beitedyr vil øke betraktelig i framtiden (Høberg, 2006). Reindriften bruker i liten grad de samme beiteområdene som dyra fra Bones benytter. Virkningene vil være ubetydelige for reindriften (tabell 4). I følge utredningen for landbruk (Høberg, 2006) er det minimale skogverdier i begge utredningsalternativene for vern. Skogreisning og treslagsskifte vurderes ikke som privatøkonomisk lønnsomt i dag, og dermed vil heller ikke 0-alternativet gi ytterligere skogreisning i området. Lauvskogen i området hugges som ved for de lokale hyttene. Hogst av ved til de lokale hyttene forstyrrer i liten grad reinen på beite, og virkningene vil være ubetydelige for reindriften (tabell 4).

Samlet sett vurderes virkningene for reindriften av framtidige aktiviteter knyttet til landbruk som ubetydelig.

3.3.2. Friluftsliv

I følge utredningen for friluftsliv (Huseby, 2006) er utredningsområdet mye brukt til korte og lange skiturer i perioden mars - mai. Mange kombinerer turene med isfiske. Viktigste utgangspunkt for dagsturer er Altevassenden, her er bl.a. ca 200 hytter og stor parkeringsplass for tilreisende. I følge Talma sameby kan skigåere med hund i perioden april - mai føre til betydelige forstyrrelser for reinen i kalvingsperioden. Verdien av arealene som benyttes til skiturer beskrives som svært stor for reindriften i denne perioden, og virkningene av forstyrrelser på reinen i forbindelse med skiturer med hund er negative. Forstyrrelser på reinen som følge av turgåere på ski uten hund i den samme

perioden vurderes som begrenset negativ (tabell 4). Forstyrrelser på reinen som følge av turgåere på ski med eller uten hund resten av året vurderes som ubetydelig (tabell 4).

Bardu kommune har merket en trasé for kjøring med snøskuter fra Altevatt til Geavdnjajavre over Bhippas med til Eartebeal. Denne løypa kan bare benyttes etter innvilget søknad om dispensasjon fra de generelle motorferdselreglene. Sesongen 2004-2005 ble 72 av 84 søknader innvilget (Huseby, 2006). I følge Talma sameby kan denne trafikken i perioden april - mai føre til betydelige forstyrrelser for reinen i kalvingsperioden. Verdien av arealene langs skutertraséen beskrives som svært stor for reindrifta i denne perioden, og virkningene av forstyrrelser på reinen i forbindelse med disse turene som begrenset negative (tabell 4).

Juli og august er viktigste sesong for fotturer i området. Lange turer går fra Dividalshytta via Gaskashytta og Lappjordhytta slik at de siste 14-15 km går innenfor utredningsområdet (Huseby, 2006). Dette foregår langs merkede turruter. Kortere ruter for dagsturer og fådagsturer er bl.a. fra Søarmo inn Sjørdalen til Lappjordhytta. Trenden er at antall personer som går langturer er avtakende til fordel for korte dagsturer. Verdien av arealene som benyttes til fotturer er stor for reindrifta. Virkningene av forstyrrelser på reinen på sensommeren i forbindelse med fotturer vurderes som begrenset negativ (tabell 4).

Ulike former for fritidsfiske er av de kvantitativt viktigste aktivitetene innenfor utredningsområdet, spesielt i østre del av området som omfattes av alternativ 2 er det mange attraktive og gode fiskevann (Huseby, 2006). Siden avstanden fra bilveg til de attraktive fiskeområdene er stor, bruker de fleste utøverne motorisert båt eller snøskuter for transport langs Altevatt. Mange kjører til Storbukta og går på ski opp i Stordalen for å fiske. Det foregår også intenst isfiske på Geavdnjajavre og Eartabeal-javre om våren. Fisking i barmarkssesongen er også en populær aktivitet i de gode fiskevatna innover langs Altevatt. I august er det stor båttrafikk inn både Storbukta, Røkskardet og Ostu (Huseby, 2006). Verdien av arealene langs fiskevannene som benyttes til fiskeaktiviteter er stor for reindrifta. Virkningene av forstyrrelser på reinen i forbindelse med fiskeaktiviteter vurderes som begrenset negativ (tabell 4).

I følge Huseby (2006) foregår det både elg- og rypejakt innenfor utredningsområdet. Antall rypejegere er størst den første uka av høstjakta, men det foregår også jakt siste jaktuke (til 15. mars). Verdien av arealene som benyttes til jakt vurderes som stor for reindrifta. Virkning av aktiviteter knyttet til jaktutøvelsen i perioden før reinen tilhørende Talma Sameby flyttes over grensa til Sverige om høsten vurderes som begrenset negativ (tabell 4).

Samlet sett vurderes virkningene for reindrifta av framtidige aktiviteter knyttet til friluftsliv som begrenset negativ (tabell 4).

3.3.3. Kraftressurser

I følge utredningen for kraftressurser (Nilsen, 2005) ligger deler av tre vassdrag som allerede er vernet mot vannkraftutbygging innenfor det foreslått vernede området. De aktuelle vassdragene er Barduelva ovenfor Altevann, Sjørdalselva og Salangselva. Det er ikke eksisterende kraftverk innenfor utredningsområdet. I ressurskartleggingen til NVE av småkraftverk er det to vassdrag som har potensial for kraftutbygging innenfor utredningsalternativ 2 (Nilsen, 2006). De aktuelle vassdragene er Salvasskarelva og Jordbuelva. Begge vassdragene ligger i områder som har stor verdi for reindrifta. Det er ikke kartlagt noen potensielle kraftutbygginger innenfor utredningsområde 1. Det er i dag ingen konkrete planer om utbygging av mini-, mikro- eller småkraftverk innenfor utredningsområdet. Virkningene vil være utbetydelige for reindrifta (tabell 4). Det foreligger ingen planer om etablering av nye kraftlinjer (Nilsen, 2006).

Samlet sett vurderes virkningene av framtidig aktivitet knyttet til kraftressurser som utbetydelige for reindrifta.

3.3.4. Reiseliv

I følge utredningen for reiseliv og utmarksbasert næringsutvikling (Aas *et al.*, 2006) er det få næringslivsaktører som benytter seg av utredningsområdet. Området blir benyttet av lokalbefolkningen og tilreisende til jakt, fiske, bærsanking og som turområde. Den største

næringslivsaktøren i området er Statskog som også er grunneier. Statskogs hovedaktivitet er salg av jakt- og fiskekort. Statskog oppgir ikke å ha konkrete planer om utviklingstiltak i, eller i nærheten av området. Verdi og virkning av aktiviteter knyttet til jakt og fotturer er behandlet under avsnittet friluftsliv.

Innset Huskyfarm har primæraktiviteten knyttet til hundekjøring (Aas *et al.*, 2006). De tilbyr turer fra åtte dager opp til en måned. I løpet av en vinter kan de tre hundeførerene gjennomføre opp til 35 turer til sammen. Det er visse konflikter mellom bedriftens produkter og snøskutertrafikken i området. Derfor unngås Altevatn og i stedet benyttes de nærliggende fjellområdene. Seks ganger per år kjører de over Bihppas til Gævdnja over og gjennom Stordalen til Altevatn, eller omvendt (Aas *et al.*, 2006). En annen rute går fra Sverige forbi samebyen og ned Salvasskardet. Bedriften tilbyr også overnatting og har 22 sengeplasser. I løpet av et år har de ca 200 overnattingsdøgn fordelt over hele året. Innset Huskyfarm ønsker i framtiden å benytte området på samme måte som i dag, og har ingen konkrete planer om å utvide tjenestetilbudet. Verdien av arealene som benyttes til hundekjøring vurderes som svært stor for reindrifta (i april og mai som er kalvingsperioden) og virkningene av forstyrrelser på reinen i forbindelse med hundekjøringen vurderes som begrenset negativ.

Villmarkstur DA driver med kommersiell transport av turister på Altevatnet i perioden 10/7 - 15/10. Selskapet har flere planer for utvidelse av tjenestetilbud og ønsker å ta større deler av utredningsområdet i bruk. Villmarkstur DA ønsker å bygge en hytte/jordgamme i Stordalen nede ved Altevatn. Denne skal benyttes som basecamp i forbindelse med bl.a. guidede jakt-, fiske- og toppturer. På sommeren ønsker de å kunne tilby kanopadling på Geavdnjajavri. Bruk av hester i forbindelse med guidede turer er også aktuelt. Villmarkstur DA ønsker å utvide sin virksomhet til å omfatte transport av kunder inn og ut av området med snøskuter på Altevatn om vinteren (Aas *et al.*, 2006). Dette gjelder særlig isfisketurer på Geavdnjajavri. Verdien av arealene som planlegges benyttet av Villmarkstur DA vurderes som stor for reindrifta. Toppturer om sommeren kan forstyrre reinen når den har søkt tilflukt for insekter på høyereliggende steder. Virkningene av forstyrrelser på reinen i forbindelse med aktiviteten vurderes som begrenset negativ.

Samlet sett vurderes virkningene for reindrifta av framtidige aktiviteter knyttet til reiseliv og utmarksbasert næringsutvikling som begrenset negativ.

3.3.5. Samferdsel

I følge utredningen for samferdsel (Kvaal, 2006) foreligger det ingen planer for ny samferdsel som veger eller jernbane. Det er heller ikke planlagt større hyttebygginger som vil generere mer trafikk og/eller medføre behov for ny infrastruktur i eller inntil området. Det foreligger en utredning om jernbane og mellomriksveg til Sverige med mulig trasé gjennom Sjørdalen. Dette er i følge Kvaal (2006) ikke regnet som en del av 0-alternativet. Dersom disse planene realiseres vil de gå i gjennom et område som har liten/ubetydelig verdi for reindrifta og virkningene vurderes som ubetydelige.

Samlet sett vurderes virkningene for reindrifta av framtidige aktiviteter knyttet til samferdsel som ubetydelige.

3.3.6. Forsvaret

I følge utredningen for forsvarets virksomhet (Andersen, 2006) benyttes ikke barmarkskjøretøy inn i utredningsområdet for vern. Aktiviteter innenfor området er ferdsel til fots eller på ski og bruk av støttekjøretøy (beltevoan eller snøskuter på vinterføre) etter godkjent løypetråse (rundt Salvasskardfjellet). Det foreligger ikke planer om å øke denne aktiviteten. Aktiviteten foregår i hovedsak i perioder på året da det ikke er reinsdyr i området og verdien av disse arealene er liten for reindrifta i den aktuelle perioden og virkningene vurderes som ubetydelige.

I følge Andersen (2006) er flyaktiviteten over utredningsområdet liten. Dagens flyaktivitet forstyrrer i liten grad reinen i den mest sårbare perioden rundt kalving og i følge Talma Sameby forstyrrer flyene som flyr lavt langsetter Altevatn i liten grad reinen. Virkningene vurderes som ubetydelige for reindrifta. I følge utredningen for forsvarets virksomhet (Andersen, 2006) anses det som lite sannsynlig at man vil få økt behov for å benytte luftrommet over utredningsområdet for vern, eller utvide luftrommet som i dag benyttes.

Samlet sett vurderes virkningene for reindrifta av framtidige aktiviteter knyttet til forsvarets virksomhet som ubetydelige.

3.4. Oppsummering og konklusjon av 0-alternativet

I tabell 4 er virkning og konsekvens for reindrifta av 0-alternativet oppsummert. Både Gielas- og Altevatt reinbeitedistrikt og Talma sameby vil kunne videreføre dagens drift og i samme omfang og driftsteknisk som i dag. Dersom tapet av rein til rovdyr reduseres, vil sannsynligvis både Gielas- og Altevatt reinbeitedistrikt kunne gjennomføre planene om å øke reintallet opp mot konsesjons-grensene. Motorisert ferdsel vil kunne nyttes i forbindelse med sanking og gjeting. Arealene vil gjennom planverket i utgangpunktet være sikret mot en nedbygging, men i praksis kan en risikere en "bit for bit" nedbygging av arealene. Dersom trenden med økt standard på hyttebebyggelsen, og økt bruk av disse store deler av året fortsetter, kan dette føre til økt forstyrrelser av reinen på de ulike sesongbeitene. Dagens omfang av kjøring med snøskuter fra Altevatt til Geavdnjajavre etter merket trasé beskrives av reindrifta som stor på seinvinteren. Dersom denne trafikken øker vil dette være negativt for reindrifta. Også turgåere på ski med hund som forstyrrer reinen i kalvingsperioden er negativt for reindrifta. Oppsummert vurderes virkningen av 0-alternativet som begrenset negativt for reindrifta.

Tabell 4. Konsekvensvurdering ved 0-alternativet med vurderingen gitt over tid

Aktivitet	Verdi	Virkning	Konsekvens	
Interne konsekvenser reindrift				
Gjerder	Eksisterende	s.s	0	
	Nye (flyttbare)	s.	+	
Gjeterhytter	Eksisterende	m.s.	0	
	Nye	m.s	+	
Anlegg	Eksisterende	s.s.	0	
	Nye	m.s.	+	
Gjeting	Snøskuter	s.s	0	
	Barmarkskjøretøy	Talmas sameby	s.s.	0
		Norske reinb.distr.	s.	0
	Helikopter	Talmas sameby	s.	0
Norske reinb.distr.		m.s.	0	
Brensel og trevirke	s.	0	0	
Sum interne reindrift konsekvenser	s.	+	+	
Landbruk	oppsummering	m.s	0	
Friluftsliv	oppsummering	s.s.	bgn.	
	Skiturer med hund i april og mai	s.s	n.	
	Skiturer uten hund i april og mai	s.s.	bgn.	
	Skiturer m/u hund resten av året	s.	0	
	Fotturer	s.	bgn.	
	Snøskuterturer	s.s.	bgn.	
	Fiskeaktivitet	s.	bgn.	
	Jakt	s.	bgn.	
Kraftressurser	oppsummering	s.	0	
Reiseliv	oppsummering	s.	bgn.	
	Organisert hundekjøring	s.s.	bgn.	
	Organiserte topturer	s.	bgn.	
Samferdsel	oppsummering	l.	0	
Forsvaret	oppsummering	m.s	0	
Sum reindrift	s.	bgn.	-	

Symbolforklaring til tabell 4:

Vurdering av konsekvenser: ---- svært store negative, --- store negative, -- middels store negative, - små negative, 0 ubetydelige/ingen, + positive

Vurdering av verdi: s.s - svært stor, s - stor, m.s - middels stor, l - liten,

Vurdering av virkning: b.n - betydelig negativ, n - negativ, bgn - begrenset negativ, 0 - ubetydelig/ingen, + - positiv

4. Virkninger og konsekvenser ved vern

Konsekvensen av et vern skal vurderes på grunnlag et sett med mulige bestemmelser for et verneområde i forhold til 0-alternativet (tabell 5). Dette skal få fram spennet i virkninger et vern kan få for reindrifsvirksomheten som kan bli berørt. Dagens reindriftsaktivitet og planer for framtidig reindrifsvirksomhet er lagt til grunn for beskrivelsen av 0-alternativet. Utviklingen av reindriften i området er basert på faglige utredninger, konkrete planer, retningslinjer og virkemidler som er aktuelle. Innspill som er forenelige med dagens lovverk er tatt med.

Tabell 5. Sammenligning av verneforskrift med dagens drift for viktige reindrifstema.

		Dagens drift	Verneforskrift
Gjerder	Nye	Tillatt	Må søkes om tillatelse
	Vedlikehold	Tillatt	Ikke omtalt, er definert under §1, pkt. 1.2 a
Anlegg og bygninger	Nye	Forbudt	Kan få tillatelse for utøvelse av reindrift
	Vedlikehold	Tillatt	Tillatt
Bruk av snøskuter i reindriften		Tillatt	Tillatt
Bruk av barmarkskjøretøy i reindriften		Tillatt	Kan få tillatelse i forbindelse med reindrift
Bruk av helikopter		Tillatt	Kan få tillatelse i forbindelse med reindrift
Beiting		Tillatt	Tillatt *
Ved	Til bål	Tillatt	Tillatt, skånsom bruk
	Til hytter og gammer	Tillatt	Kan få tillatelse til hytter og gammer i nasjonalparken
Jakt på rovvilt		Tillatt	Tillatt
Jakt og fiske		Tillatt etter viltlovens bestemmelser	Tillatt etter viltlovens bestemmelser
Friluftsliv	Organisert / uorganisert	Få restriksjoner	Må ha tillatelse dersom aktiviteten kan skade naturmiljøet
Utbygginger (hytter, vegger m.m)		Kan tillates	Ikke tillatt

*) Direktoratet for naturforvaltning kan ved forskrift regulere eller forby beiting som skader landskapets art og karakter.

4.1. Konsekvenser av vernebestemmelsene

Konsekvensene av vernebestemmelsene for utøvelsen av reindrift er vurdert for utredningsalternativ 1 og 2 opp mot 0-alternativet. De ulike konsekvensene er sammenfattet i tabell 6. For de fleste reindriftsrelaterte temaene blir virkninger og konsekvenser like ved utredningsalternativ 1 og 2. For tema der det er forskjeller, er disse omtalt i teksten og oppsummert i tabell 6.

Gjerder, anlegg og gjeterhytter

I følge vernebestemmelsene er landskapet vernet mot inngrep, utbygging og andre varige eller midlertidige innretninger. Vernebestemmelsene er ikke til hinder for vedlikehold av bygninger, anlegg og gjerder. Virkning og konsekvensene for reindriften av denne forskriften er ubetydelig (tabell 6).

I vernebestemmelsen er det spesifisert at vedlikehold av bygninger og andre anlegg *omfatter ikke ombygging eller utvidelse* (§ 3, 1.2 a). Dette betyr at reindriften må søke om tillatelse dersom de skal ombygge gjerder og samlekever (§3 1.3 f). Opp gjennom tiden har reingjerder, stengsler og ledegjerder samt reindriftsutøvernes bosteder blitt flyttet dit reinen samler seg og de naturgitte forholdene ligger til rette for at det er lett å få reinen inn i gjerdene. Det beskrives som ytterst viktig for reindriften å også i framtiden kunne flytte og etablere gjerder og boplasser på nye steder

som kontinuerlig tilpasning av drifta til variasjoner i klima og beitegrunnlag. Det medfører ekstraarbeid med å innhente tillatelse og usikkerhet om eventuelle søknader vil bli innvilget. Det foreligger ingen konkrete planer om etablering av gjerder innenfor utredningsalternativ 1 og virkningen av verneforskriften vurderes som begrenset negativ. De negative konsekvensene er små for reindrifta (tabell 6). Tilsvarende foreligger det ingen konkrete planer om etablering av nye gjeterhytter innenfor utredningsalternativ 1. Virkningen av verneforskriften vurderes som begrenset negativ og de negative konsekvensene er ubetydelige for reindrifta (tabell 6).

I følge Talma sameby vil eventuelle nye gjerder og gjeterhytter bli plassert innenfor utredningsalternativ 2. På grunn av ekstraarbeid med å innhente tillatelse og usikkerhet rundt mulighet for å få tillatelse til ombygging, utvidelse eller nyetablering av gjerder og gjeterhytter vurderes virkningen av verneforskriften som negativ. De negative konsekvensene av verneforskriften i forhold til nye gjerder er middels store for reindrifta, mens konsekvensene er små negative i forhold til nye gjeterhytter innenfor utredningsalternativ 2 (tabell 6).

Motorferdsel

I et langsiktig perspektiv kan bruken av barmarkskjøretøyer øke i reindrifta. Bare de siste tiårene har ny teknologi og tekniske forbedringer av kjøretøyene ført til en betydelig økning i bruken av barmarkskjøretøyer. Denne teknologiske utviklingen er ventet å fortsette. Yngre reindriftsutøvere ser større nytte i å bruke motoriserte kjøretøyer til gjeting og sanking enn eldre utøvere. Derfor vil bruk av motoriserte kjøretøy være en forutsetning for å sikre generasjonsskifte i reindrifta i framtiden.

Vinterstid er reindriftsutøvere helt avhengige av snøskuteren. I følge bestemmelsene er bruk av snøskuter tillatt i forbindelse med reindrift. Virkning og konsekvensene for reindrifta er ubetydelig (tabell 6).

Forvaltingsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av luftfartøy eller motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift (§3 6.3 g). Generelt for reindrifta medfører det ekstraarbeid med å innhente tillatelse og usikkerhet om eventuelle søknader vil bli innvilget. Virkningen av verneforskriften vurderes nedenfor enkeltvis for samebyen og reinbeitedistriktene, og er oppsummert i tabell 6.

Talma sameby: Deler av transporten av personell og utstyr til gjerdeanlegget i Láirevággi skjer med hjelp av terrenggående barmarkskjøretøyer. Under arbeidet med vedlikehold av disse lede- og samlegjerdene benyttes terrenggående 4-hjulssykkkel på barmark. Under merking av kalv, gjeting, driving og samling av rein i barmarkperioden beskriver samebyen barmarkskjøretøy som nødvendige driftsmidler i reindrifta. Da samebyen bruker barmarkskjøretøy forholdsvis mest innenfor den utvidete delen av utredningsalternativ 2 sammenlignet med alternativ 1, vurderes virkningen av verneforskriften som negativ for reindrifta ved alternativ 2 og begrenset negativ ved alternativ 1 (tabell 6). De negative konsekvensene av verneforskriften er store for Talma sameby ved alternativ 2. Ved utredningsalternativ 1 er de negative konsekvensene middels store for Talma sameby (tabell 6).

Talma sameby benytter helikopter til person- og varetransport i sommerperioden. Om høsten brukes helikopter til å drive reinen til skillegjerdet, og for enkel og sikker transport av reingjetere og utstyr. Som for barmarkskjøring medfører det ekstraarbeid med å innhente tillatelse og usikkerhet om eventuelle søknader om bruk av helikopter vil bli innvilget. Virkningene vurderes som begrenset negative. De negative konsekvensene av verneforskriften er små for Talma sameby ved både alternativ 1 og 2 (tabell 6).

Gielas reinbeitedistrikt: Kjøretøyene brukes til samling- og bevoktning av rein og transport av gjerdematerialer og lignende i barmarkperioden. Reinbeitedistriktet bruker en begrenset del av arealene innenfor utredningsalternativ 1. Behovet for barmarkskjøring er lite og virkningen av verneforskriften vurderes som begrenset negativ for reindrifta ved både utredningsalternativ 1 og 2. De negative konsekvensene av verneforskriften er små for Gielas reinbeitedistrikt ved begge alternativene (tabell 6).

Altevatn reinbeitedistrikt: Altevatn reinbeitedistrikt bruker en avgrenset del av de østlige arealene innenfor utredningsalternativ 1 og store deler av det utvidete alternativ 2. Behovet for

barmarkskjøring er lite og virkningen av verneforskriften vurderes som begrenset negativ ved begge alternativene. De negative konsekvensene av verneforskriften er små for reinbeitedistriktet både hva angår alternativ 1 og 2 (tabell 6).

Reinbeitedistriktenes bruk av helikopter er begrenset og de negative konsekvensene av verneforskriften er ubetydelige for både Gielas- og Altevatt reinbeitedistrikt (tabell 6).

Brensel og trevirke

I følge vernebestemmelser kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til hogst av ved til hytter og gammer i nasjonalparken. Virkningen av ekstraarbeidet med å innhente tillatelse vurderes som begrenset negativ. De negative konsekvensene av vernebestemmelsene vurderes som små for reindriften (tabell 6).

Landbruk

Sett opp mot 0-alternativet vurderes landbrukets planlagte virksomhet innenfor utredningsområdet å ha ubetydelig virkning for reindriften ved et vern. Landbruksvirksomheten får ingen konsekvenser for reindriften ved alternativene 1 og 2 (tabell 6).

Friluftsliv

I følge utredningen for friluftsliv (Huseby, 2006) vil en massiv markedsføring av nasjonalparken og attraksjoner i tilknytning til denne kunne føre til økt besøk i området. Økt friluftslivsaktivitet i området, særlig i vår- og sommerperioden, vil kunne forstyrre reinen under kalving og beiting. Økt friluftslivsaktivitet andre perioder påvirker reindriften i liten grad. Vernebestemmelsene vil ikke regulere individuelle friluftslivsaktiviteter til fots og på ski innenfor utredningsområdet. Samlet sett vurderes virkningene for reindriften av eventuelt økt friluftslivsaktivitet til fots og på ski som begrenset negative innenfor begge utredningsalternativene. De negative konsekvensene av eventuelt økt aktivitet i kalvingslandet i perioden april - mai er middels store, mens økt aktivitet resten av året fører til små negative konsekvenser for reindriften (tabell 6).

Ved eventuelt vern vil snøskuterløypa som ligger innenfor utredningsalternativ 2 fra Altevatt til Geavdnjajavre over Bhippas kunne bli stengt. Dersom denne løypa stenges i perioden april - mai, vurderes virkningene for reindriften som positive og konsekvensene av vern er positive for reindriften. Det foregår ikke snøskuterkjøring knyttet til friluftsliv innenfor alternativ 1 og eventuelt vern har ingen virkning eller konsekvens for reindriften (tabell 6).

Ved eventuelt vern vil fiske på Geavdnja med motorisert båt bli forbudt (Huseby, 2006). Dette vil kunne redusere fiskeintensiteten. Virkning av redusert fiskeaktivitet vurderes som positivt for reindriften innenfor utredningsalternativ 2 og konsekvensene er positive. Det foregår ikke fiskeaktivitet med motorisert båt innenfor alternativ 1 og eventuelt vern har ingen virkning eller konsekvens for reindriften (tabell 6).

Eventuelt vern forventes ikke å ha innvirkning på jaktaktiviteten innenfor utredningsområde 1 og 2 (Huseby, 2006) og eventuelt vern har ingen virkning eller konsekvens for reindriften (tabell 6)

Samlet sett vurderes virkningene for reindriften av friluftslivsaktiviteter ved et vern av utredningsalternativ 1 som ubetydelige sett opp mot 0-alternativet (tabell 6) og konsekvensene blir ubetydelige. Virkningene for reindriften av friluftslivsaktiviteter ved vern av alternativ 2 vurderes samlet sett som positive for reindriften (tabell 6).

Kraftressurser

Da det ikke foreligger konkrete planer om utbygging innenfor utredningsområdet og konsekvensene for reindriften ved et vern vil være ubetydelige både ved alternativ 1 og 2 (tabell 6).

Reiseliv

I følge utredningen for reiseliv og utmarksbasert næringsutvikling (Aas *et al.*, 2006) vil et vern i praksis medføre at all kommersiell turvirksomhet som ikke foregår til fots måtte søke om dispensasjon fra vernebestemmelsene. Dette innebærer at Innset Huskyfarm må søke om tillatelse til å bruke områdene de i dag bruker til hundekjøringsopplevelser. Dersom reindriftenes behov for minst mulig forstyrrelser i viktige beiteområdene i sårbare perioder blir tatt hensyn til i forbindelse

med dispensasjoner ved utforming av forvaltningsplan, vil virkning og konsekvensene for reindrifta være positiv.

Sannsynligvis vil ikke planene til Villmarkstur DA om organiserte toppturer skade naturmiljøet og aktiviteten vil kunne gjennomføres ved et vern. Det blir ingen virkninger eller konsekvenser for reindrifta i forbindelse med organiserte toppturer sett opp mot 0-alternativet (tabell 6).

Samlet sett vurderes virkningene for reindrifta av reiselivsaktiviteter ved vern av både alternativ 1 og 2 som positive for reindrifta opp mot 0-alternativet (tabell 6).

Samferdsel

Ved er vern vil ikke aktiviteter knyttet til samferdsel ha virkning eller konsekvenser for reindrifta sammenlignet med 0-alternativet (tabell 6).

Forsvaret

Ved er vern vil ikke aktiviteter knyttet til forsvarets aktiviteter ha virkning eller konsekvenser for reindrifta sammenlignet med 0-alternativet (tabell 6).

Konklusjon

Ved vern av utredningsområde 1 som nasjonalpark vurderes virkningene for reindrifta samlet sett som begrenset negative og de negative konsekvensene for reindrifta er små (tabell 6). Det er regulering av nye gjerder og at det må søkes om tillatelse til barmarkskjøring, som gir negative virkninger. I tillegg vil en eventuell økt friluftslivsaktivitet, særlig i perioden april - mai føre til negative virkninger for reindrifta. Dersom det gis permanent tillatelse til anlegg av gjerder, samt bruk av barmarkskjøretøy (foreslått som avbøtende tiltak) vil de negative konsekvensene for reindrifta bli betydelig redusert. Dersom det i tillegg gis permanent dispensasjon til å bruke helikopter i forbindelse med driving av rein (foreslått som avbøtende tiltak), reduseres de negative konsekvensene ytterligere. Vernebestemmelser vil sikre viktige beiteområder mot utbygging, og samlet sett vil ikke vern føre til negative konsekvenser for reindrifta dersom de foreslåtte avbøtende tiltakene gjennomføres.

Ved vern av utredningsområde 2 som nasjonalpark vurderes virkningene for reindrifta samlet sett som ubetydelige og konsekvensene for reindrifta er ubetydelige (tabell 6). Det er regulering av nye gjerder og at det må søkes om tillatelse til barmarkskjøring, som gir negative virkninger. I tillegg vil en eventuell økt friluftslivsaktivitet, særlig i perioden april - mai føre til negative virkninger for reindrifta. Eventuelle verneforskrifter kan regulere snøskuterturer langs snøskuterløypa Altevattn til Geavdnjajavre og organisert hundekjøring og virkningene av en slik regulering er positive for reindrifta. Dersom det gis permanent tillatelse til anlegg av gjerder, samt bruk av barmarkskjøretøy (foreslått som avbøtende tiltak) vil de negative konsekvensene for reindrifta bli betydelig redusert. Dersom det i tillegg gis permanent dispensasjon til å bruke helikopter i forbindelse med driving av rein (foreslått som avbøtende tiltak), vil de negative konsekvensene av vern bli ytterligere redusert. Vernebestemmelser vil sikre viktige beiteområder mot utbygging, og samlet sett vil vern føre til positive konsekvenser for reindrifta dersom de foreslåtte avbøtende tiltakene gjennomføres.

4.2. Oppsummering av konsekvenser ved vern

Tabell 6 viser en oppsummering av virkning og konsekvenser for reindrifta i utredningsområdet ved vern vurdert for enkelttemaer opp mot 0-alternativet.

Tabell 6. Konsekvensvurdering ved utredningsalternativ 1 og 2 sett opp mot 0-alternativet.

Aktivitet	Verdi	0-alternativ		Alternativ 2		Alternativ 1	
		Virkning	Konsekvens	Virkning	Konsekvens	Virkning	Konsekvens
Interne konsekvenser							
Gjerder	s.s	0	0	0	0	0	0
Nye	s.	+	+	n.	--	bgn.	-
Gjeterhytter	m.s.	0	0	0	0	0	0
Nye	m.s	+	+	n.	-	bgn.	-
Anlegg	s.s.	0	0	0	0	0	0
Nye	m.s.	+	+	bgn.	0	bgn.	0
Gjeting	s.s	0	0	0	0	0	0
Barmarkskjøretøy	s.s.	0	0	n.	---	bgn.	--
Gielas	s.	0	0	bgn.	-	bgn.	-
Altevatn	s.	0	0	bgn.	-	bgn.	-
Helikopter	s.	0	0	bgn.	-	bgn.	-
Talmas sameby	m.s.	0	0	bgn.	0	bgn.	0
Norske reinb.distr.	s.	0	0	bgn.	-	bgn.	-
Brensel og trevirke	s.	+	+	bgn.	-	bgn.	-
Sum reindrift interne konsekvenser	s.	+	+	bgn.	-	bgn.	-
Virkning og konsekvens av andre deltema							
Landbruk	m.s.	0	0	0	0	0	0
oppsummering	s.s.	bgn.	--	+	+	0	0
Friluftsliv	s.s	n.	---	bgn.	--	bgn.	--
Skiturer med hund i april og mai	s.s.	bgn.	--	bgn.	--	bgn.	--
Skiturer uten hund i april og mai	s.	0	0	bgn.	-	bgn.	-
Skiturer m/u hund resten av året	s.	0	0	bgn.	-	bgn.	-
Fotturer	s.	bgn.	-	bgn.	-	bgn.	-
Snøskuterturer	s.s.	bgn.	--	+	+	0	0
Fiskeaktivitet	s.	bgn.	-	+	+	0	0
Jakt	s.	bgn.	-	0	0	0	0
Kraftressurser	s.	0	0	0	0	0	0
oppsummering	s.	bgn.	-	+	+	+	+
Reiseliv	s.s.	bgn.	--	+	+	+	+
Organisert hundekjøring	s.	bgn.	-	0	0	0	0
Organiserte topturer	l.	0	0	0	0	0	0
Samferdsel	m.s.	0	0	0	0	0	0
oppsummering	s.	bgn.	-	0	0	bgn.	-
Forsvaret	s.	0	0	0	0	0	0
oppsummering	s.	0	0	0	0	0	0
Sum reindrift	s.	0	0	0	0	0	0

Vurdering av konsekvenser: ---- svært store negative, --- store negative, -- middels store negative, - små negative, 0 ubetydelig/ingen, + positive

Vurdering av verdi:

s.s - svært stor,

m.s - middels stor,

l - liten,

0 - ubetydelig/ingen, + - positiv

Vurdering av virkning: b.n - betydelig negativ, n - negativ, bgn - begrenset negativ, + - positiv

For å synliggjøre at reindrifta gjennom mange århundrers høsting av naturressursene i området har opparbeidet rettigheter til bruken av området (Presbakmo, 2002), bør det inkluderes i verneforskriften (§2) at formålet med vern er å: *Sikre naturgrunnet for samisk kultur og næringsutnyttelse.*

For å synliggjøre at forskriften skal praktiseres slik at området fortsatt skal kunne brukes i forbindelse med reindrift bør §3 pkt 1.1 avsluttes med følgende presisering: *Området skal kunne brukes til reindrift.*

1. Vedlikehold av gjerder er ikke særskilt omtalt som et tiltak som er tillatt. Dette bør innarbeides i forskriften §3 pkt. 1.2 a slik at forskriftsteksten blir som følger: *vedlikehold av bygninger og andre anlegg, inkludert eksisterende reingjerder.*
2. De middels store negative konsekvensene ved at det må søkes om tillatelse for å bygge om og sette opp nye gjerder (§3 1.3 e) kan avbøtes ved følgende: Under §3 pkt 1.2 bør følgende inkluderes: *Bestemmelsene i pkt 1.1 er ikke til hinder for anlegg av sanketrøer og nødvendig gjerdeformål på arealer som er viktige for reindrifta.* I tillegg utelates §3 1.3 e. Tiltaket vil fjerne de negative konsekvensene for reindrifta knyttet til restriksjoner ved å bygge om og sette opp nye gjerder.
3. De små negative konsekvensene ved at reindrifta må søke forvaltningsmyndigheten om tillatelse til å føre opp gjeterhytter (§3 1.3 f) kan avbøtes ved følgende: Under §3 pkt 1.2 bør følgende inkluderes: *Bestemmelsene i pkt 1.1 er ikke til hinder for oppføring av bygninger og anlegg som er nødvendig for utøvelse av reindrift.* Tiltaket vil fjerne de små negative konsekvensene for reindrifta.
4. De negative konsekvensene (tabell 6) ved at reindrifta må søke om tillatelse til barmarkskjøring kan avbøtes ved følgende tiltak:
 - a. Under §3 pkt 6.2 bør følgende inkluderes: *Bestemmelsene i pkt 6.1 er ikke til hinder for motorisert ferdsel på barmark i forbindelse med utøvelse av reindrift. Dersom motorisert ferdsel på barmark tillates på permanent basis, vil de negative konsekvensene for reindriftnæringa bli ubetydelige.*
 - b. Alternativt til pkt. a: Tillate motorisert ferdsel på barmark på avgrensede områder på permanent basis eller avgrense antallet barmarkskjøretøy som kan benyttes. Det største behovet for motorisert ferdsel på barmark er knyttet til arbeidet med kalvemerking. De negative konsekvensene for Talma sameby reindrifta vil dermed reduseres fra store til små.
 - c. Alternativ til pkt a: Tillatte motorisert ferdsel på avgrensede områder, med avgrenset antall kjøretøy til avgrenset tid på året. Også ved dette avbøtende tiltaket vil de negative konsekvensene for reindrifta reduseres til små.
5. De negative konsekvensene (tabell 6) ved at Talma sameby må søke om tillatelse til bruk av luftfartøy kan avbøtes ved følgende tiltak: Reindrifta får etter søknad tillatelse på permanent basis til bruk av luftfartøy i forbindelse med reindrift. Ved dette avbøtende tiltaket vil de negative konsekvensene for reindrifta reduseres.

Konklusjon

Vern av utredningsalternativ 2 med tillatelse til å anlegge sanketrøer og foreta gjerding, oppføre nye bygninger (anlegg og gjeterhytter) samt barmarkskjøring i forbindelse med driving og samling av rein og dispensasjonsmulighet for bruk av helikopter vil på best mulig måte sikre opprettholdelsen av reindrifta innenfor utredningsområdet i et langsiktig perspektiv.

- Aas, Ø., Tangeland, T. & Andersen, O. 2006. Sørtdalen - Isdalen nasjonalpark i Bardu - konsekvenser for reiseliv og utmarksbasert næringsutvikling. NINA rapport. 24 sider
- Allas, M.A. 2005. Talma samernas användandet av markerna på norsk sida härrör från tiden långt före gränsdragningen och gränstraktatets (Lappkodicellen) uppkomst 1751. Notat. 4 sider.
- Altevatn reinbeitedistrikt. 1999. Distriktsplan. 7 sider + kartvedlegg.
- Andersen, O. Konsekvensutredning av Forsvarets virksomhet - I forbindelse med verneplan for Sørtdalen - Isdalen i Bardu kommune. NINA. 33 sider.
- Cocklin, C., Parker, S. & Hay, J. 1992. Notes on cumulative environmental change I: Concepts and issues. *J. Environm. Manage.* 35:31-49.
- Direktoratet for naturforvaltning, DN. 2005. Database for inngrepsfrie naturområder (INON 01.03). "www.dirnat.no/inon".
- Gielas reinbeitedistrikt. 1999. Distriktsplan Gielas reinbeitedistrikt, Troms. 8 sider + kartvedlegg.
- Huseby, K. 2006. Sørtdalen - Isdalen nasjonalpark i Bardu kommune, Troms. Fagutredning Friluftsliv, jakt og fiske. 34 sider.
- Høberg, J. 2006. Konsekvensutredning for ny nasjonalpark i Bardu. Delutredning landbruk. 19 sider.
- Kvaal, T. 2006. KU ny nasjonalpark i Bardu - Samferdsel.Asplan Viak AS. 12 sider.
- Nilsen, A.S. 2006. KU ny nasjonalpark i Bardu. Kraftressurser. 10 sider.
- Prestbakmo, H. 2002. Samisk bruk av Sørtdalen og tilgrensende fjellområder. Rapport til Fylkesmannen i Troms. 45 sider.
- Rundberg, S. 2006. Reindriftsagronom i Troms. Personlig meddelelse.
- Statskog SF. 2000. Friluftspln for Altevassområdet. 17 sider.

Det er vedlagt tre kart i utredningen (vedlegg 1 - 3).

- Vedlegg 1 viser Talma samebys arealbruk gjennom sommerhalvåret. Drivingsleier, kalvingsområder og oppsamlingsplasser er avmerket. I tillegg viser kartet bl.a. hytter som samebyen disponerer.
- Vedlegg 2 viser arealbruken til Gielas reinbeitedistrikt gjennom året. Viktige drivingsleier er tegnet inn på kartet.
- Kartet i vedlegg 3 viser arealbruken til Altevatn reinbeitedistrikt gjennom året.